

Indholdsfortegnelse for bilag

1 Godkendelse af referat	2
Bilag 1: Referat - Åbent	2
2 Orientering fra Distrikterne.....	6
3 Materiale til temadrøftelse om tidlig indsats (OKJ)	6
Bilag 1: 1 Beslutningsmemo 14-05 Rådmandsmøde vedr. forberedelse af Temadrøftelse i Børn og Ungeudvalget den 22.....	6
Bilag 2: 2 Beslutningsmemo - BU temadrøftelse den 22	8
Bilag 3: 3 Baggrundsnotat temadrøftelse	10
Bilag 4: PowerPoint-præsentation.....	16
Bilag 5: 5 Status på tidlige indsatser	32
Bilag 6: 6 Oversigt over indsatser	35
Bilag 7: 7 Tidlig Indsats - Etablering af Socialfaglige Medarbejdere i alle fem distrikter - budgettema	38
Bilag 8: 8 Tidlig indsats - familiegrupper - budgettema.....	42
Bilag 9: 9 Tidlig indsats - krop og bevægelse - budgettema.....	45
Bilag 10: 10 Tidlig indsats - Robusthed-Livsmestring - budgettema	49
Bilag 11: 11 Tidlig Indsats - Trivselsmøde - budgettema.....	52
Bilag 12: 12 ADBB - budgettema	54
Bilag 13: 13 Back2School - budgettema	57
Bilag 14: 14 MIO - budgettema	60
Bilag 15: 15 Nest - budgettema	63
Bilag 16: 16 Sundhedsplejens 4-6 måneders besøg - budgettema	67
4 Forberedelse til byrådsmøde (HvB)	70
5 Eventuelt.....	70
6 (Lukket).....	70
7 (Lukket).....	70
8 (Lukket).....	70

Bilagsforside

Dokument Titel: Referat - Åbent

Dagsordens titel Godkendelse af referat

Dagsordenspunkt nr 1

Referat

MBU - Rådmandsmøde

Dato: 8. maj 2019
Tid: 14:45 - 16:30
Sted: Rådhuset, lokale 020
Deltagere: Ole Kiil Jacobsen (OKJ)
Henning Mols (HM)
Helle Bach Lauridsen (HBL)
Hardy Pedersen (HP)
Thomas Medom (TM)
Martin Østergaard Christensen (MØC)
Stefan Møller Christiansen (SMC)
Anne Merethe Løvmose (AML)
Susanne Hammer-Jakobsen (SHJ)
Karina Møller (KM)
Lisbeth Schmidt Andersen (LSA)
Mia Brix Jensen (referent)

Afbud: Hans van Binsbrgen

Fraværende:

Bemærk:

1 Godkendelse af referat

Referatet blev godkendt.

2 Orientering om småbørns- og skoleprognose 2019 (HP)

Borgmesterens Afdeling har på baggrund af input fra Børn og Unge udarbejdet Småbørnsprognose 2019 for de enkelte lokalområder i Aarhus Kommune og Skoleprognose 2019 for folkeskolerne i Aarhus Kommune.

Det indstilles, at prognoserne:

- Tages til efterretning.
- Og tilhørende notater sendes til godkendelse hos Rådmanden og efterfølgende orientering til Børn og Unge Udvalget.
- For 2019 efterfølgende offentliggøres på Aarhus Kommunes hjemmeside.

Tinne Nyby (TN) deltog i behandlingen.

HP præsenterede indstillingen.

TN præsenterede prognosen. [Slides er tilføjet mødematerialet efterfølgende]

Beslutninger

- Der skal udarbejdes talenoter om behovet for nye daginstitutioner til brug for magistratsmødet på mandag. Derudover skal der være et par talelinjer om finansiering. (frist til Sekretariatet fredag den 10. maj kl. 12).
- Der skal udarbejdes en sag til et rådmandsmøde. Sagen skal skabe grundlag for en drøftelse på mødet af byggeri af institutioner - fra ide til en institution står færdig. Muligheder for forbedringer, nyskabelser, kan vi gøre det anderledes end vi gør i dag.
- Opmærksomhed på nabo-skoler med udfordringer. Vi er et fælles skolevæsen, der løfter udfordringer sammen.
- Der skal udarbejdes et forklæde med en læsevejledning til udvalget.
- Med disse bemærkninger blev orienteringen taget til efterretning og de to øvrige punkter godkendt.

(HP følger op)

3 Samarbejdet med Trygfondens Børneforskningscenter (OKJ)

Forvaltningschef Ole Kiil Jacobsen har sat punktet på dagsorden med henblik på stillingtagen til et forslag fra TrygFondens Børneforskningscenter om et nyt samarbejdsprojekt vedr. forskning i forælderrollens betydning for udvikling af børns sproglige kompetencer før skolestart.

Indstilling om at der tages stilling til:

- Hvorvidt Børn og Unge skal indgå i forskningsprojektet med Børneforskningscentret vedr. forælderrollens betydning for udvikling af børns sproglige kompetencer før skolestart.
- Konkret forankring af projektet i Børn og Unge.

May-Britt Kullberg og Jens Møller Hald deltog i behandlingen.

Det blev blandt andet bemærket, at:

- Der er ikke driftsøkonomi i samarbejdet.
- Interessant med ny viden om forælderrollen.

Beslutninger:

- Børn og Unge skal indgå i forskningsprojektet.
- Det blev ikke taget stilling til den konkrete forankring i Børn og Unge.
- Børneforskningscenteret skal være afsender på invitationen til forældrene.

(OKJ følger op)

4 Forberedelse af udvalgs møde 8/5

MØC gennemgik dagsordenen.

5 Eventuelt

-

Bilagsforside

Dokument Titel:	1 Beslutningsmemo 14-05 Rådmandsmøde vedr. forberedelse af Temadrøftelse i Børn og Ungeudvalget den 22
Dagsordens titel	Materiale til temadrøftelse om tidlig indsats (OKJ)
Dagsordenspunkt nr	3

Forklæde

13. maj 2019
Side 1 af 1

Emne Temadrøftelse om sårbare og udsatte børn og unge

Til Rådmandsmøde 14. maj

BØRN OG UNGE

Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

På udvalgsrådet den 22. maj lægges op til en temadrøftelse om sårbare og udsatte.

Temadrøftelsen tager afsæt i en kort introduktion til det tidlige, forebyggende arbejde i Børn og Unge med særligt fokus på de indsatser, som har vist gode resultater og som udløber med udgangen af enten 2019 eller 2020.

Opfølgning på temadrøftelsen er planlagt til udvalgsrådet den 19. juni.

Til udvalgsrådet den 22. maj er der udarbejdet udkast følgende materialer:

- *Forklæde*: Giver en oversigt over indsatserne og en læsevejledning til materialet
- *Baggrundslagsnotat*: Notatet giver en introduktion til MBUs arbejde med tidlige, forebyggende indsatser til sårbare og udsatte med særligt fokus på de indsatser, som har vist gode resultater og som udløber med udgangen af enten 2019 eller 2020.
- *Status på tidlige indsatser*: Giver et grafisk overblik over de indsatser, der stopper i 2019 og 2020, og hvilke indsatser der fortsætter.
- *Budgettemaer*: Giver et mere fyldestgørende billede af, hvad indsatsen og den afledte effekt er – kan læses, hvis man ønsker at vide mere om en indsats
- *Præsentation*: Indeholder en kort introduktion til det tidlige, forebyggende arbejde i Børn og Unge samt de fem indsatser som har højeste prioritet.

På Rådmandsmødet den 14. maj ønskes en drøftelse af oplægget og materialet til Udvalget. Er det den rigtige vinkel, er der noget der mangler og noget der bør nedtones? Ligeledes ønskes en drøftelse af, hvordan vi får en god debat sat i gang.

Sundhed

Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Direkte telefon: 29 20 97 04

Direkte e-mail:
uph@aarhus.dk

Sag: 18/059724-7
Sagsbehandler:
Ulla Parbo Hefsgaard
Ole Jeppesen

Bilag 2/16

Dokument Titel:	2 Beslutningsmemo - BU temadrøftelse den 22
Dagsordens titel:	Materiale til temadrøftelse om tidlig indsats (OKJ)
Dagsordenspunkt nr	3

Beslutningsmemo

9. maj 2019
Side 1 af 1

Emne Temadrøftelse om sårbare og udsatte børn og unge

Til Børn og Unge-udvalget den 22. maj

BØRN OG UNGE

Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

På udvalgsmødet lægges op til en drøftelse af, hvad der er vigtigt i forbindelse med prioriteringen af tidlige indsatser. Drøftelsen tager afsæt i en kort introduktion til det tidlige, forebyggende arbejde i Børn og Unge med særligt fokus på de indsatser, som har vist gode resultater og som udløber med udgangen af enten 2019 eller 2020.

PPR Administration

Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Det drejer sig om nedenstående indsatser, inddelt i tre fokusområder:

Telefon: 89 40 37 77

Direkte telefon: 41 89 08 63

- **De første 1000 dage:**
 - ADBB – opsporing af mistrivsel hos spædbørn
 - 4-6-måneders hjemmebesøg af sundhedsplejersken
- **Børnenes læring og udvikling:**
 - Krop og Bevægelse 0-6 år
 - MIO – natur, udeliv og science i dagtilbud
 - Robusthed – Livsmestring
- **Sårbare børn og unge – fravær og inklusion**
 - NEST
 - Back2School
 - Trivselsmøder
 - Signs of Safety/Socialfaglige medarbejdere
 - Familiegrupper i dagtilbud

Direkte e-mail:
oje@aarhus.dk

Sagsbehandler:
Ole Jeppesen
Ulla Parbo Hefsgaard

Læsevejledning til det fremsendte materiale

- *Baggrundslagsnotat:* Notatet giver en introduktion til MBUs arbejde med tidlige indsatser.
- *Status på tidlige indsatser:* Giver et grafisk overblik over de indsatser, der stopper i 2019 og 2020, og hvilke indsatser der fortsætter
- *Budgettemaer:* Giver et mere fyldestgørende billede af, hvad indsatserne og den afledte effekt er – kan læses, hvis man ønsker at vide mere om en indsats

Bilag 3/16

**Dokument Titel: 3 Baggrundsnotat
temadrøftelse**

**Dagsordens titel: Materiale til temadrøftelse
om tidlig indsats (OKJ)**

Dagsordenspunkt nr 3

Temadrøftelse: Sårbare og udsatte børn og unge

Indledning

Børn- og Ungeudvalget har ønsket at være mere fokuseret i sit arbejde med temadrøftelser, herunder skabe større mulighed for at temadrøftelserne kan danne grundlag for at gøre politik muligt for udvalgsmedlemmerne.

På den baggrund er der etableret en 1. og 2. behandling af emnerne i temadrøftelserne. Dette baggrundsnotat er til brug for 1. behandlingen af temaet "Sårbare og udsatte børn og unge" den 22. maj 2019.

Tidligere temadrøftelser har berørt nogle af de samme emner, som tages op i dette baggrundsnotat. Det drejer sig om:

- *Familier i Aarhus*, 30/5 2018
- *Effekten af tidlige indsatser*, 19/9 2018
- *Sårbare og udsatte børn og unge* 18/10 2018

Børn og Unge har en række af indsatser, som på forskellig vis arbejder med at styrke forudsætningerne både hos det enkelte (sårbare) barn/den unge og i deres omgivende miljøer. Vores primære opgave med at forebygge mistrivsel og psykisk sårbarhed blandt børn og unge ligger naturligvis i den daglige pædagogiske hverdag i dagtilbud, skoler og FU-tilbud. Samtidig tilbyder Børn og Unge en række ydelser, f.eks. sundhedsplejens hjemmebesøg og skolesundhedsplejerskens løbende trivselsundersøgelser, PPRs konsultative arbejde i skoler og dagtilbud, kompetenceudvikling for det pædagogiske personale mv., som alle har til formål at forebygge og/eller kompetenceudvikle.

Temaet "Sårbare børn og unge" er således meget bredt og rummer både Børn og Unges arbejde med tidlige, forebyggende indsatser og indsatser, der er mere direkte målrettet sårbare og udsatte.

Her gives en kort introduktion til det tidlige forebyggende arbejde i Børn og Unge med særligt fokus på de indsatser, som har vist gode resultater og som udløber med udgangen af 2019 eller 2020. Herefter lægges op til en drøftelse af,

hvad der fremover er vigtigt i forbindelse med prioriteringen af tidlige indsatser til sårbare og udsatte børn og unge.

Tidlige, forebyggende indsatser i Børn og Unge

De seneste års forskning har vist, at tidlige, målrettede indsatser, høj kvalitet i dagtilbud samt sunde relationer mellem forældre og barn har stor betydning for børns videre trivsel, læring og udvikling - såvel i folkeskolen som senere i livet¹.

Det tidlige, forebyggende arbejde i Børn og Unge tager afsæt i børne- og ungepolitikens vision om, at *alle* børn og unge skal have mulighed for at realisere deres personlige, sociale og faglige potentiale. Der er således både fokus på at styrke de børn og unge, der kan selv, og på at understøtte og hjælpe dem, der har vanskelige vilkår og ekstra behov.

Konkret har Børn og Unge siden 2015 igangsat og afprøvet en række tidlige indsatser, hvilket har medvirket til et kvalitetsløft i det pædagogiske arbejde og i samarbejdet med forældrene.

Indsatserne taler ind i følgende fokusområder:

- Barnets første 1000 dage
- Børn og unges tidlige læring og udvikling
- Sårbare børn og unge – fravær og inklusion

Barnets første 1000 dage

Vi ved, at udfordringer i en familie påvirker barnets trivsel og udvikling, og at jo tidligere vi kan sætte ind, jo mindre indsats skal der til.

¹ Heckmann J.J. 2008, Taggart 2015, Væver et al. 2016, Lind 2003, Væver 2015, Trivette et al. 2010.

Både danske og internationale undersøgelser viser, at forældre-barn relationen har afgørende betydning for barnets trivsel, læring og udvikling.

Der fødes årligt godt 4500 børn i Aarhus Kommune, som alle får tilbudt hjemmebesøg af sundhedsplejersken i barnets første leveår. Sundhedsplejen bidrager derigennem til tidlig opsporing af vanskeligheder i børnenes trivsel og udvikling, og tilbyder indsatser til familier med særlige behov.

To af sundhedsplejens indsatser, målrettet de allermindste børn, udløber med udgangen af 2019, og yderligere én udløber med udgangen af 2020.

ADBB – opsporing af mistrivsel hos spædbørn:
Tilknytningsforstyrrelser og andre udfordringer ift. barnet sociale og følelsesmæssige udvikling kan give varige udfordringer op igennem livet. Jo tidligere vi kan opdage mentale, fysiske og sociale udfordringer, jo tidligere kan der sættes ind, og jo lettere er det at vende udviklingen.

ADBB-metoden afprøves i halvdelen af byen, hvor den benyttes ved sundhedsplejens hjemmebesøg. Indsatsen understøtter den systematiske opsporing af børn, som mistrives og styrker vejledningen af forældrene. Ligeledes styrkes sundhedsplejens samarbejde med bl.a. socialforvaltningen og dagtilbud vedr. indsatser til barnet og familien.

4-6-måneders besøg af sundhedsplejersken til alle førstegangsførelser:

I barnets første leveår er det vigtigt at følge barnet kontinuerligt, så barnet får den bedste start i livet. Indsatsen giver sundhedsplejersken mulighed for

at opspore udfordringer hos børnene og familierne inden disse udvikler sig til reelle problematikker.

Der er ifm. afprøvningen set og registreret bekymringer hos mere end hvert tredje barn vedr. ernæring og spisning eller motorik. Ligeledes ses en tendens til, at problematikker vedrørende forældre-barn samspil opspores tidligere, og i langt de fleste tilfælde får børnene ikke gentagne bemærkninger i sundhedsplejerskernes journal.

Familieiværksætterne

At få et barn er for mange nye familie fyldt med både glæder og bekymringer.

Familieiværksætterne er et gruppeforløb til alle førstegangsførelser. Indsatsen støtter forældrene i det at blive ny familie, herunder relationen til barnet, barnets motoriske og sproglige udvikling, og opstart i institution

Der er meget stor søgning til

Familieiværksætterne, og det er på nuværende tidspunkt kun muligt at tilbyde 2/3 en plads på et hold. Indsatsen er finansieret frem til udgangen af 2020.

Børnenes tidlige læring og udvikling

Forskning af bl.a. Brenda Taggart viser, at høj kvalitet i dagtilbuddene giver en effekt for børns læring og udvikling – ikke mindst for de aller mest udsatte.

Som beskrevet i børne- og ungepolitikken er ambitionen, at alle børn og unge, der vokser op i Aarhus, skal have mulighed for at realisere deres personlige, sociale og faglige potentiale. Dette kræver høj faglighed hos det pædagogiske personale og et stærkt helhedssyn på barnets udvikling. Personalet skal således kunne bringe aktiviteter i spil, som både udfordrer børnenes kropslige, relationelle, sproglige og matematiske kompetencer. Ligeledes skal de være dygtige til at opspore tegn på mistrivsel og turde tage dialogen med forældrene.

Tre af de tidlige, forbyggende indsatser, som styrker det pædagogiske arbejde med børnenes læring og udvikling, udløber med udgangen af 2019. Indsatserne styrker det pædagogiske personales kompetencer og skaber dermed

grundlaget for høj kvalitet i det professionelle arbejde med børnene i dagtilbud.

Krop og Bevægelse, dagtilbud

Der er en tydelig sammenhæng mellem børns motoriske udvikling og deres indlæring, koncentration og aktivitetsniveau. 80 procent af børns tidlige sproglige udvikling bygger på kroppen. Børn lærer simpelthen ved at sanse og bruge kroppen.

Forskningen viser, at det kræver faglig refleksion og kreativitet løbende at udvikle bevægelseslegene, så børnene fortsat oplever det meningsfuldt at deltage. Ved at supplere med voksenstyrede aktiviteter, som bevidst kommer rundt i grovmotorik, finmotorik, koordination, sansning og afspænding, sikrer man, at alle børn styrkes i det hele. Evalueringen af indsatsen viser en særdeles positiv udvikling af den pædagogiske praksis omkring opsporing af og arbejdet med børn med motoriske udfordringer i dagtilbuddet.

MIO – natur, udeliv og science i dagtilbud

MIO er et forløb målrettet dagtilbud med fokus på at styrke arbejdet med matematisk opmærksomhed hos børn i 0-6 år i dagtilbud.

Indsatsen har medvirket til, at det pædagogiske personale i højere grad er begyndt at indtænke science og naturvidenskabelige potentialer i deres pædagogiske praksis.

Robusthed-Livsmestring

Alle børn og unge møder udfordringer undervejs i deres opvækst. Robusthed – livsmestring – eller tilværelseskompetencer, er begreber, som handler om at blive god til at klare de små og store udfordringer, vi møder undervejs i livet.

I stedet for at bruge alle ressourcerne på at forhindre folk i at falde i floden, er det bedre at give dem mulighederne for at lære at svømme i den (Aaron Antonowski om begrebet robusthed)

Robusthed er en vigtig faktor for at få et godt liv, og skal vi udvikle grundlaget for robusthed gennem hele tilværelsen, er det vigtigt, at vi begynder denne proces så tidligt i livet som muligt.

Evalueringen af indsatsen viser, at der ses en begyndende effekt i børnegruppen og at læringsforløbene medvirker til at skabe fælles sprog og styrker forældresamarbejdet vedr. børnenes robusthed.

Sårbare børn og unge – fravær og inklusion

Som i resten af landet opleves der i Aarhus et stigende pres på det specialpædagogiske område, hvilket bl.a. kan ses ved at flere børn og unge får tilbudt et specialpædagogisk undervisningstilbud og flere skoleelever får et markant og bekymrende skolefravær.

Der er derfor også et stort behov for at vide, hvad effekten af de forskellige indsatser er, hvorfor MBU samarbejder med Trygfonden om Nest og med Aarhus Universitet om Back2School. Det forventes, at begge evalueringer er færdige i løbet af 2019, men de foreløbige tilmeldinger viser, at de ønskede resultater opnås.

En række af MBUs indsatser målrettet sårbare børn og unge udløber med udgangen af 2019 eller 2020.

NEST

Formålet med Nest kompetenceudvikling er at understøtte, at folkeskoler i Aarhus Kommune bedre rustes til at skabe læring og trivsel hos alle børn – uanset børnenes baggrund, ressourcer, vanskeligheder og særlige behov.

Afsættet for alle Nest-forløb er at skabe stærke og inkluderende læringsfællesskaber for både børn og voksne koblet med konkrete virksomme pædagogiske praksisser, der bruges på hele

børnegruppen. For at kompetenceforløbene skal være bæredygtige over tid samt resultere i reel praksisudvikling hos lærere og pædagoger, tilpasses forløbene skolens ønsker og behov i samarbejde med skolens ledelse.

Back2School

Formålet med Back2School er at hjælpe børn med et stort fravær med at komme tilbage i skole og få dem til at have det godt med at være i skole.

Målet er desuden at hjælpe barnet og forældre til at få løst de problemer, som kan være medvirkende til, at barnet finder det svært ved at komme i skole. En stabil skolegang er en beskyttende faktor i børns liv i forhold til læring, trivsel og børns generelle udvikling. Derfor er en stabil skolegang yderst essentiel for børn.

Trivselsmøder

Trivselsmøder er et tværfagligt mødeforum, hvor forældre, dagtilbud, sundhedsplejerske samt en psykolog og en talehørkonsulent fra PPR deltager i en samtale om et barns trivsel eller udvikling.

Trivselsmøde fokuserer på at forbedre den tidlige opsporing og rettidige indsats, at understøtte det tværfaglige samarbejde og at styrke samskabelsen med forældrene om deres barns udvikling eller trivsel. Trivselsmøde er en videreudvikling af Konsultativt Forum (KF).

Socialfaglige medarbejdere/ Signs of Safety

De socialfaglige medarbejdere understøtter en hurtigere, mere målrettet og systematisk opfølgning på børn i risiko således, at forældrene i indsatsen oplever sig inddraget i understøttelsen af deres barns udvikling.

De socialfaglige medarbejders primære funktion er at være opsøgende og understøttede for det pædagogiske personale og ledelsens initiativer i et 0-18 års perspektiv.

Et alternativ til etablering af Socialfaglige Medarbejdere i alle distrikter vil være et toårigt kompetenceudviklingsforløb i Signs of Safety med henblik på obligatorisk brug af metoden.

Signs of Safety er en systemisk og løsningsfokuseret metode til arbejdet med børn og unge i udsatte positioner. I Signs of Safety er barnet i centrum, og metoden hviler på principper om at skabe gode samarbejdsrelationer og partnerskaber med forældre og professionelle.

Familiegrupper i dagtilbud

Forældrene er den mest afgørende ressource ift. børnenes trivsel, læring og fællesskaber og i forhold til deres udvikling 0-18 år. Indsatsen har til formål at understøtte det enkelte barns trivsel og udvikling ved at styrke forældrenes handlingskompetencer i deres samspil med barnet.

Evalueringen viser, at familiegruppeforløbene har en tydelig positiv effekt på forældre-barn relationen og de rammer, som barnet indgår i derhjemme, og at forældrene oplever at barnet – og hele familien – opnår bedre trivsel. Efter endt forløb oplever 83% af forældrene, at de i høj grad gør noget anderledes end før og 59% oplever, at deres barn trives bedre.

MOVE

Indsatsen er målrettet elever, som vurderes ikke at være uddannelsesparate. Formålet er at øge andelen af elever, der går op til alle afgangsprøver i dansk og matematik samt øge andelen af elever, der består i begge fag.

Resultaterne fra de sidste tre års MOVE-forløb viser god effekt: 93 % af deltagerne er gået op til alle afgangseksamener i dansk og matematik, heraf bestod 70 % i begge fag. Indsatsen er finansieret frem til udgangen af 2020.

Hvad er vigtigt i prioriteringen af tidlige indsatser til børn og unge?

Flere forhold kan være vigtige i forbindelse med prioriteringen af indsatser, hvilket er relevant at have for øje ifm. udvalgets temadrøftelse.

Blandt andet kan følgende være relevant for prioriteringen:

- Tidligere forskning
- Evalueringsresultater
- Målbarhed af effekten
- Efterspørgsel
- Forebyggende/generelle indsatser
- Specifikke indsatser målrettet de sårbare
- Indsatsernes målgruppe
- Fagligt tema
- Pris på indsatsen
- Etc.

MBUs anbefaling ift. videreførelse af indsatser, som udløber med udgangen af 2019

Til temadrøftelsen den 22. maj er der fremsendt budgettemaer med beskrivelser af de enkelte indsatser, som udløber med udgangen af 2019.

Der er allerede frasorteret en del midlertidige indsatser, som ikke er medtaget i dette baggrundsnotat. De indsatser, som er medtaget er dem, som er forankrede lokalt og som er vigtige i Børn og Unges tidlige, forebyggende arbejde ift. sårbare og udsatte.

Der er imidlertid stadig indsatser for over 20 mio. kr., og forvaltningen i MBU er derfor blevet bedt om en prioritering, som kan bruges ifm. budgetforhandlingerne.

Anbefalingerne tager dels afsæt i, at der vil mangle indsatser indenfor bestemte faglige områder eller til bestemte målgrupper, når indsatserne udløber, og dels bygger anbefalingerne på indsatsernes evalueringsresultater, efterspørgsel, pris og tidligere forskning.

Anbefalede indsatser:

- ADBB: Opsporing af mistrivsel hos spædbørn
- Krop og Bevægelse
- MIO: Natur, udeliv og science i dagtilbud
- NEST klasser og NEST kompetenceudvikling
- Back2School: Fraværsindsats
- Trivselsmøder
- Robusthed – Livsmestring 0-18 år

Bilag og links til yderligere information:

- Vedlagte bilag
 - Grafisk oversigt over status på tidlige indsatser
 - Oversigt over finansieringsbehovet
 - Budgettemaer for de enkelte indsatser
- Links med mere information om de tidlige indsatserne: Krop og Bevægelse, Robusthed – livsmestring, Familiegrupper i dagtilbud, Trivselsmøder og Socialfaglige medarbejdere:
 - www.aarhus.dk/tidligeindsatser
 - [Evalueringsrapporter](#)

Bilag 4/16

Dokument Titel: PowerPoint-præsentation

**Dagsordens titel: Materiale til temadrøftelse
om tidlig indsats (OKJ)**

Dagsordenspunkt nr 3

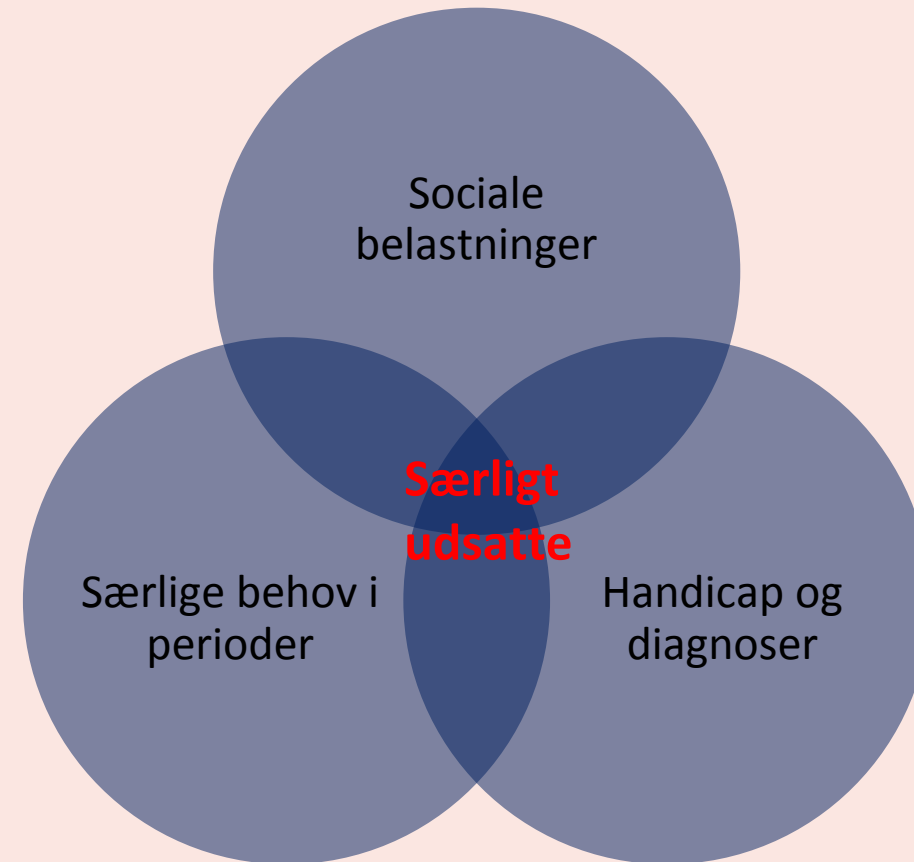
Sårbare og udsatte børn unge

Temadrøftelse i Børn og Unge-udvalget den 22. maj

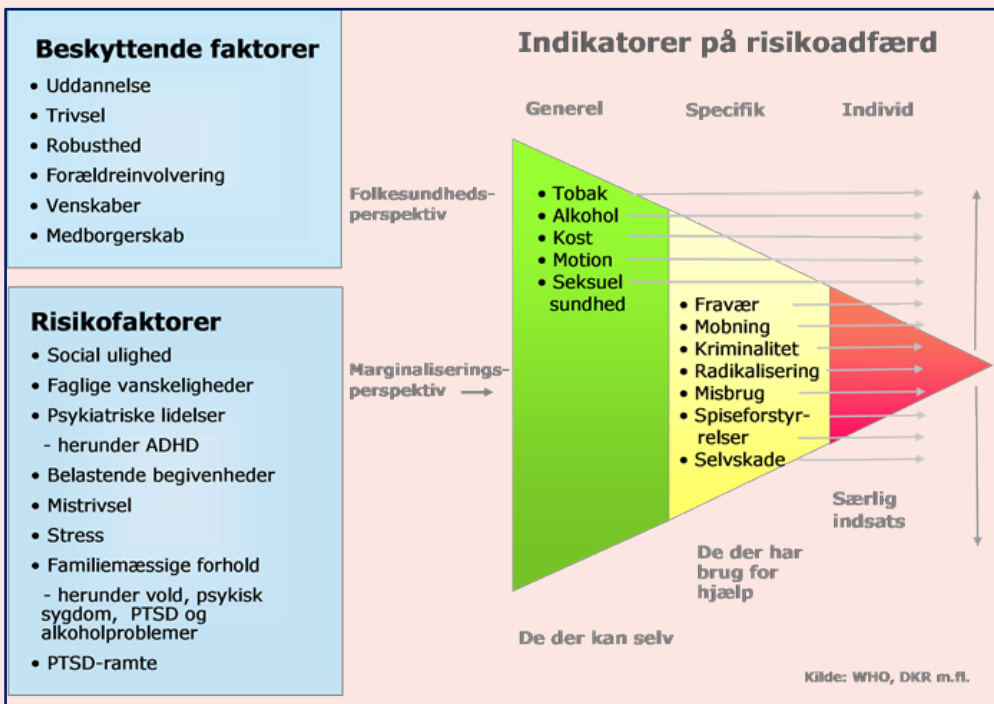
HVEM ER DE SÅRBARE BØRN OG UNGE?

Alle børn kan i en kortere, længere eller livslang periode være i en sårbar og udsat position

Konteksten har stor betydning for, hvordan sårbare og udsatte børn og unge udvikler sig og mestrer deres livsomstændigheder.

Forebyggelsesstrategien

- *I Aarhus Kommune vil vi forebygge børn og unges mistrivsel og risikoadfærd ved at styrke de beskyttende faktorer og begrænse risikofaktorerne i børnene og de unges opvækst.*
- *Vi vil arbejde med forebyggelse for alle børn. Vi vil styrke de børn og unge der kan selv, understøtte de sårbare - og hjælpe de børn og unge der har særlige behov, så alle børn på længere sigt kan blive selvhjulpne.*
- *Vi vil arbejde med forebyggelse både i forhold til det enkelte barn og -unge, i forhold til de fællesskaber børn og unge indgår i og i forhold til de institutionelle rammer omkring børn og unges opvækst.*
- *Vi vil arbejde sammenhængende og helhedsorienteret på tværs af alder og problemstillinger.*

Prioriteringen

Bruttolisten over midlertidigt finansierede indsatser i Børn og Unge indeholder 24 indsatser.

Indsatserne, som er beskrevet i materialet til temadrøftelsen, vurderes at være *vigtigst* for MBU's tidlige, forebyggende arbejde for sårbare og udsatte, og er samtidig *forankrede* i organisationen.

Børn og Unge har 5 af disse som første prioritet ifm. de kommende budgetforhandlinger.

Forskningen bag de tidlige indsatser

Høj kvalitet i dagtilbuddene giver en effekt for børns læring og udvikling. Forskning viser, at børnene:

- Bliver mere uafhængige og viser bedre koncentration
- Har højere sociale kompetencer og evner at tage mere hensyn
- Har bedre selvreguleringsevne og er bedre forberedt til at læse og lære.

Forældre-barn relationen har afgørende betydning for barnets trivsel, læring og udvikling

- Børn med relationsproblemer i første leveår har oftere problematisk forældre-barn relation ved indskoling.
- Børn med en problematisk forældre-barn relation i indskoling trives oftere dårligere i skolen samt oftere får diagnosticeret en psykisk sygdom i skoleårene

Forskning knyttet til de faglige temaer og helhedssynet

- Klar sammenhæng mellem små børns motoriske og sproglige færdigheder
- Gode motoriske færdigheder har betydning for børnenes lyst til bevægelse og fysisk aktivitet, som igen har positiv betydning for børns selvværd og sociale kompetencer
- Det stimulerer generelt sproglæringen, når flere af kroppens sanser bliver sat i spil

Effekten af de tidlige indsatser

BØRN OG UNGE
Aarhus Kommune

Effekter hos personale/forældre

- Styrket pædagogisk praksis
- Bedre opsporing
- Bedre forældre-vejledning
- Styrkede handlekompetencer hos forældrene
- Styrket forældre-barn relation

Effekter hos børnene

- Styrket opmærksomhed hos børnene
- Bedre motoriske kompetencer hos børnene
- Bedre trivsel i børnegruppen
- Bedre trivsel for det enkelte barn og familie
- Bedre og mere rettidig indsats
- Styrket helhedssyn på børnene

Forventede effekter på lang sigt

- Bedre social og faglig trivsel
- Mindre fravær
- Flere unge gennemfører folkeskolens afgangsprøve
- Bedre voksenliv
- Chancelighed

Fokusområder

Barnets første 1000 dage

- ADBB – opsporing af mistrivsel hos spædbørn
- 4-6-måneders hjemmebesøg af sundhedsplejen

Sårbare børn – fravær og inklusion

- NEST
- Back2School
- Trivselsmøder
- Signs of Safety/Socialfaglige medarbejdere
- Familiegrupper i dagtilbud

Børnenes tidlige læring og udvikling

- Krop og Bevægelse
- MIO
- Robusthed-Livsmestring

Igangværende
indsatser, som stopper
med udgangen af 2019

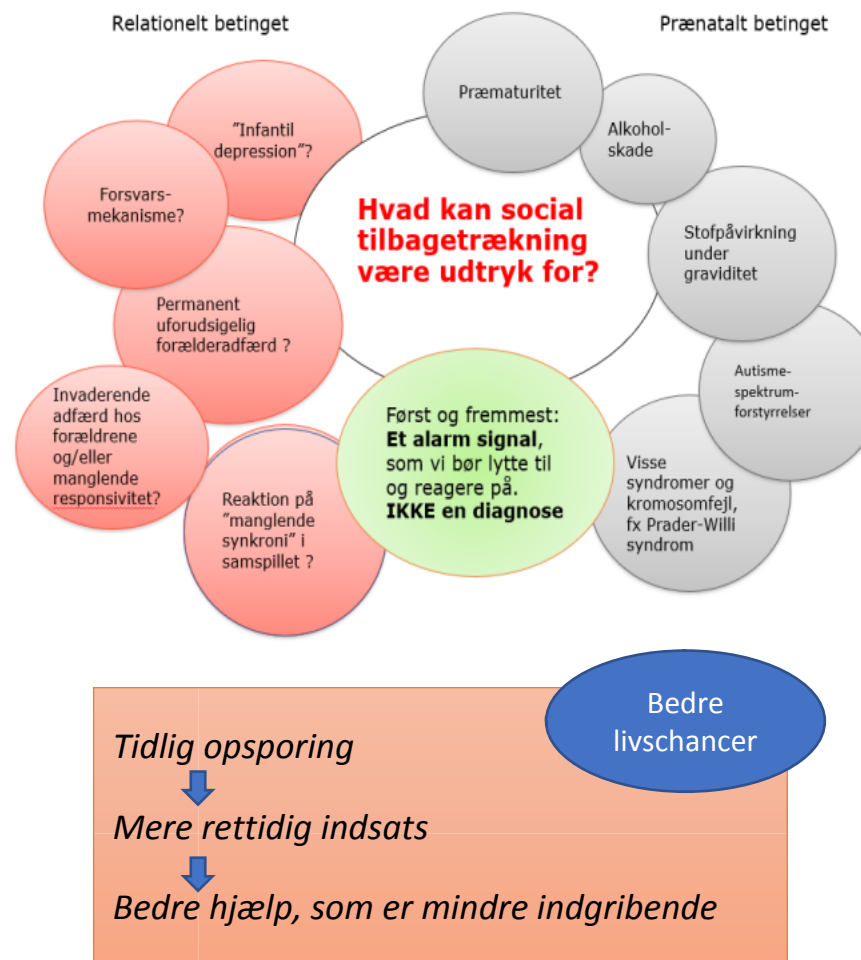

ADBB metoden (Innovationsprojekt)

Opsporing af mistrivsel hos spædbørn

ADBB metoden

- Screening af spæd- og småbørn for social tilbagetrækning
- Fra 2 måneders- til 2 årsalderen
- Systematisk metode til at opspore og dokumentere en bekymring om mistrivsel hos barnet
- Bedre mulighed for relevant tidlig indsats overfor barnet og familien
- ADBB-metoden er afprøvet og valideret i flere lande og der forskes pt. ift. validering i dansk kontekst (samarbejde med KU).

Midtvejsrapport, forår 2019

- Styrkede kompetencer ift. opsporing af mistrivsel
- Styrket fælles sprog
- Bedre dialog med forældrene vedr. barnets sociale og følelsesmæssige udvikling
- Metoden er benyttet ved hjemmebesøg hos 1989 spædbørn
- 33 børn med tegn på social tilbagetrækning i første besøg
- 8 børn, som fortsat udviste tegn på social tilbagetrækning ved opfølgende besøg

HVORFOR INVESTERE I KROP OG BEVÆGELSE 0-6 ÅR?

Generelt

- Gode motoriske færdigheder har betydning for børnenes lyst til bevægelse og fysisk aktivitet, som igen har positiv betydning for børns selvværd og sociale kompetencer (Østergaard, 2008)
- Jo mere kompetente børn føler sig på det motoriske område, jo større sandsynlighed er der for, at børnene senere i livet vælger fysiske fritidsaktiviteter. (Sundhedsstyrelsen)
- Beherskelse af fundamentale motoriske færdigheder er gavnlig for kognition og præstation i skolen hos børn og unge. (Ericsson & Karlsson, 2014)
- Legen er blevet en central og grundlæggende del af den nye dagtilbudslov *"Dagtilbud skal fremme børns trivsel, læring, udvikling og dannelse gennem trykke og pædagogiske læringsmiljøer, hvor legen er grundlæggende, og hvor der tages udgangspunkt i et børneperspektiv."* (Dagtilbudsloven, den nye styrkede læreplan)
- Forskningen viser, at det kræver faglig refleksion og kreativitet løbende at udvikle bevægelseslegene, så børnene fortsat oplever det meningsfuldt at deltage. Udfordringen er, at børns mangler inden for motorik og kropsforståelse varierer meget. Ved at supplere med de voksenstyrede aktiviteter, som bevidst kommer rundt i grovmotorik, finmotorik, koordination, sansning og afspænding, sikrer man, at alle børn styrkes i det hele. (Svendborgprojektet, Lise Hestbæk, lektor ved institut for idræt og biomekanik på Syddansk Universitet.)

I kobling til sprog

- Forskning viser en klar sammenhæng mellem små børns motoriske og sproglige færdigheder. Børn i førskolealderen med gode fysiske færdigheder har oftest også et veludviklet sprog. (Moser, Reikerås og Tønnesen: Relations between motor and language at age 2:9 and 4:9. Findings based on authentic assessment in kindergartens from the Stavanger Project, 2015)
- 80 procent af børns sproglige udvikling bygger på kroppen. Børn lærer simpelthen ved at sanse og bruge kroppen. Fx kender børn ordet "æble", fordi de har haft et æble i hånden, lugtet til det og smagt på det. Og når vi ser på de erfaringer, som hjernen bygger op, så skal børnene aktivt gribe æblet med hænderne, før de begynder at sætte ord på oplevelsen (Kjeld Fredens. *Mennesket i hjernen. En grundbog i neuropædagogik.* 2012.)
- Det stimulerer generelt sproglæringen, når flere af kroppens sanser bliver sat i spil. Derfor argumenterer forskerne fra Max Planck Institutet for, at sproglæring hænger tæt sammen med brug af kroppen (Mayer m. fl., 2015 og Macedonia og Knösche, 2011)

HVAD SIGER DELTAGERNE?

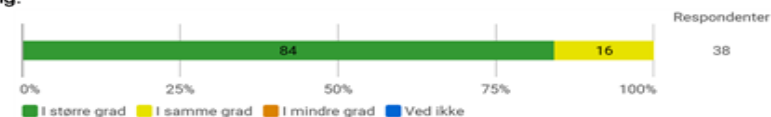
- Der ses fortsat en særdeles positiv udvikling på deltagernes handlekompetencer ift. at arbejde med læreplanstematet Krop og Bevægelse, herunder deres handlekompetencer ift. opsporing af og arbejde med børn med motoriske udfordringer.
- Ift. samarbejdet med kollegaer og forældre viser evalueringerne ligeledes en positiv udvikling.
- Udviklingen er størst hos vejlederne.

En vejleder fortæller:

"Forløbet har øget mit fokus på at aktivere børnenes bevægelsesglæde og gjort mig i stand til tidligere at spotte de børn, der har udfordringer med motorikken. Små aktiviteter og justeringer har en stor effekt på barnets udvikling, og derfor er det vigtigt, at bevægelse bliver en fast del af hverdagen." – Sara Nicoline Hedegaard Petersen, Tilst Dagtilbud

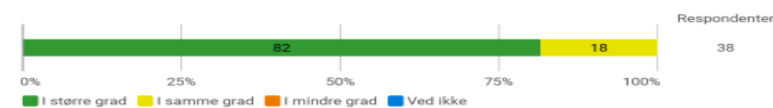
Sammenlignet med før du startede på uddannelsen, i hvilken grad gør du dig pædagogiske overvejelser, når du laver bevægelsesaktiviteter med børnene?

Slutevaluering:

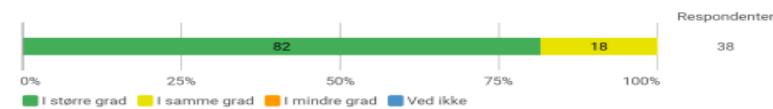
Sammenlignet med før du startede på uddannelsen, i hvilken grad oplever du at være i stand til at samarbejde med dine kollegaer omkring børn med motoriske vanskeligheder?

Slutevaluering

Sammenlignet med før du startede på uddannelsen, i hvilken grad oplever du at være i stand til at samarbejde med forældrene omkring børn med motoriske vanskeligheder?

Slutevaluering:

MIO Aarhus

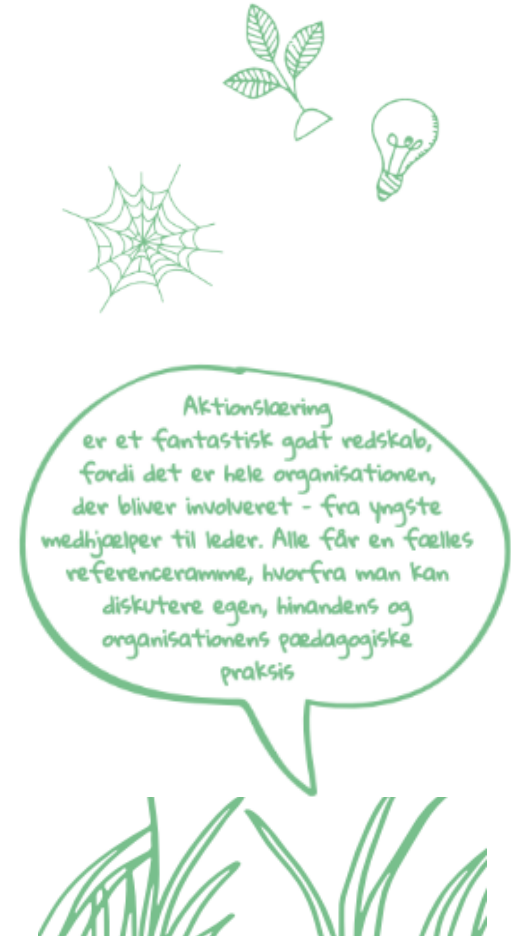
MIO Aarhus sætter leg og læring om læreplanstemaet natur, udeliv og science på dagsordenen.

Målet er gennem et tilpasset aktionslæringsforløb for enkelte dagtilbud at styrke børn og voksnes nysgerrighed, gåpåmod og naturglæde.

Fra et Science-pædagogisk udgangspunkt sætter MIO Aarhus fokus på at gribe og nære børnenes naturlige og spontane lyst til at opdage og undersøge den verden, der omgiver dem – og at gøre det gennem leg.

Science handler også om matematisk opmærksomhed. I MIO Aarhus er der fokus på matematisk opmærksomhed, som et kropsligt, sprogligt og praktisk redskab til at forstå sin omverden. Den matematiske opmærksomhed er en hjælp til at åbne op for naturen og dens nuancer.

Udbyttet af MIO Aarhus kan øges ved at inddrage og engagere forældrene i processen. Forældrene kan få tilbud om et introducerende forældremøde, forældre-inspirationshæfter og dage hvor forældre og børn kan afprøve MIO-legene. Dermed kan forældre og pædagogisk personale være sammen om skabe et læringsmiljø, der understøtter børnenes læring i relation til natur, udeliv og science.

Aktionslæring er et fantastisk godt redskab, fordi det er hele organisationen, der bliver involveret - fra yngste medhjælper til leder. Alle får en fælles referenceramme, hvorfra man kan diskutere egen, hinandens og organisationens pædagogiske praksis

Nest – kort fortalt

Nest er et skoleprogram for inklusion udviklet i New York

I Nest klasser går 4 børn med autisme og 12 distriktsbørn – antallet stiger igennem skoleårene

Fra august er der 6 Nest klasser på Katrinebjergskolen – dvs. at ca. 24 børn med autisme og 72 distriktsbørn går i en Nest klasse i Aarhus i dag

Metoderne tager afsæt i evidensbaseret praksis, men er ikke baseret på en færdig manual

Erfaringerne med modellen viser, at tilgangen og pædagogikken har en positiv effekt for alle børn, men at især børn med særlige behov, profilerer positivt

Nest forventes at have en forebyggende effekt også i forhold til distriktsbørnene med behov for særlig opmærksomhed

Udgiftsniveauet forventes over tid at være neutralt, idet midlerne til specialklassepladser følger ASF børnene ind i almenområdet

Nest forudsætter, at der investeres i de nødvendige kompetencer hos de professionelle voksne

Nest elementer kompetenceudvikling – kort fortalt

Understøtte folkeskolerne i Aarhus i at blive bedre rustet til at skabe læring og trivsel for *alle* børn uanset baggrund, ressourcer, vanskeligheder og særlige behov

Skabe de nødvendige pædagogiske og organisatoriske rammer, der tilgodeser alle og som kan medvirke til at styrke tilliden til og respekten for folkeskolen

Kompetenceudviklingsforløb over 2 år - med en fast ramme, men tilpasset den enkelte skole.

En ramme, der samler de professionelle gennem fælles viden, sprog, modeller og pædagogisk praksis

Effekten er, at børn (både med og uden særlige behov) fremstår mere trygge, selvregulerende, robuste og i læring

At lærere og pædagoger i høj grad oplever kompetenceudviklingen som meningsfuld, relevant, genkendelig og understøttende for en mere inkluderende praksis

Forventningen er, at der forebygges og dæmmes op for udviklingen af psykisk sårbarhed hos børn, at forældretilfredsheden øges og at stigningen i indstillinger til specialområdet modvirkes

At der på skolerne tænkes i nye måder at anvende ressourcerne på – ressourcerne forbliver i almenområdet

TILBUD TIL BØRN MED ET BETYDELIGT SKOLEFRAVÆR

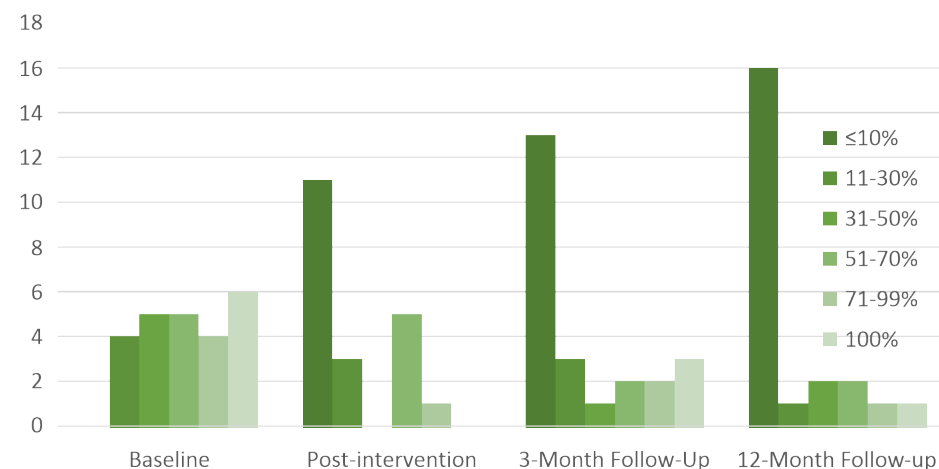
Formålet med Back2School er at hjælpe børn med et stort fravær med at komme tilbage i skole og få dem til at have det godt med at være i skole

En stabil skolegang er en af de mest beskyttende faktorer i børns liv i forhold til læring, trivsel og børns generelle udvikling.

Det centrale element i projektet er en intervention, der består i samtaler med børn og forældre ud fra principper fra kognitiv adfærdsterapi.

Resultater fra pilotprojektet viser, at fraværet blev reduceret fra i gennemsnit 67% før behandlingen til 20% ved 1 års opfølgningen

Herunder ses en graf over skolefravær hos børn før de begynder behandlingen, umiddelbart efter behandlingen er afsluttet, 3 måneder efter behandlingen er slut og 12 måneder efter.

Hvad er vigtigt i prioriteringen af de midlertidigt finansierede indsatser?

- Tidligere forskning
- Evalueringsresultater
- Målbarhed af effekten
- Efterspørgsel
- Forebyggende/generelle indsatser
- Specifikke indsatser målrettet de sårbare
- Indsatsernes målgruppe
- Fagligt tema
- Pris på indsatsen
- Etc.

Hvor får vi mest
for pengene?

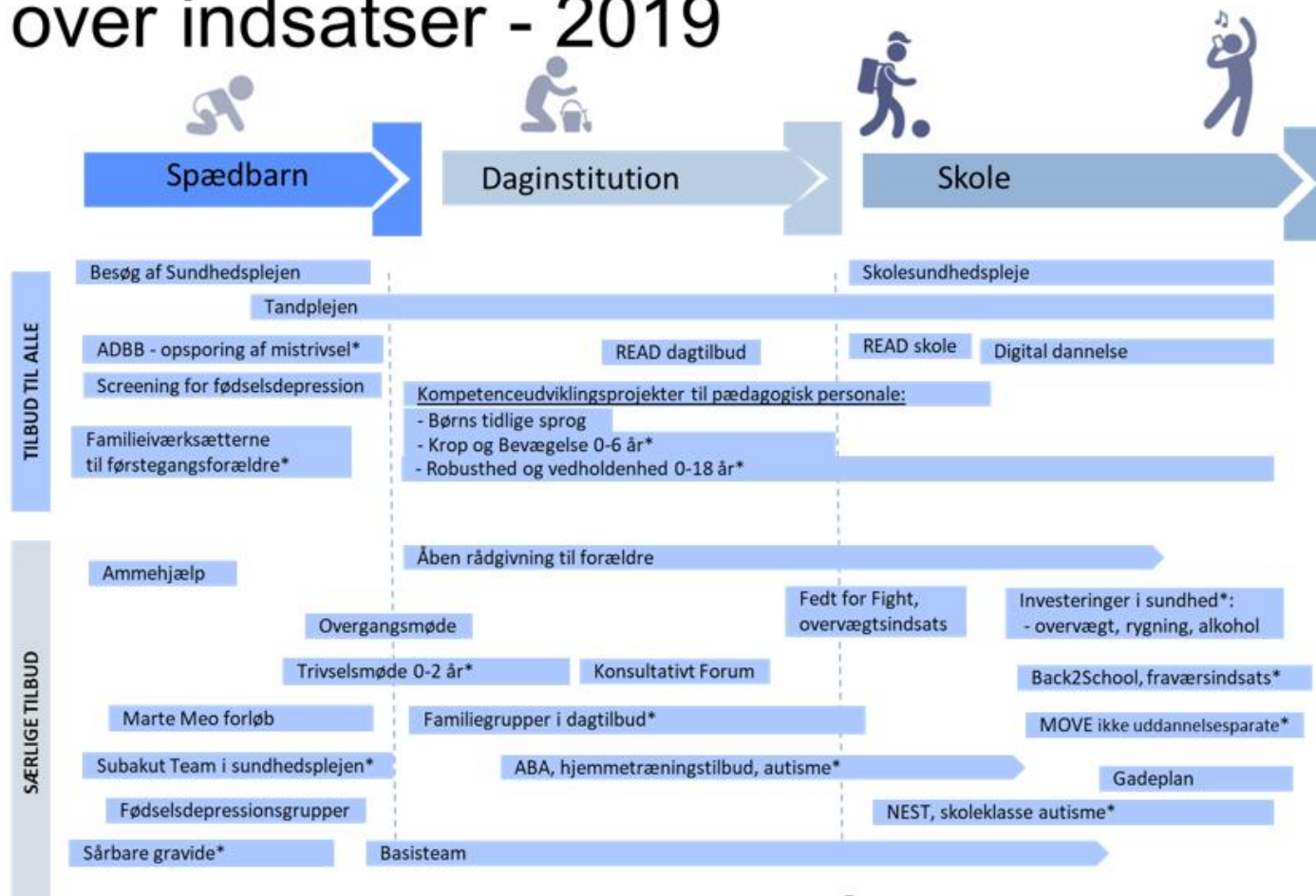
Bilag 5/16

**Dokument Titel: 5 Status på tidlige
indsatser**

**Dagsordens titel: Materiale til temadrøftelse
om tidlig indsats (OKJ)**

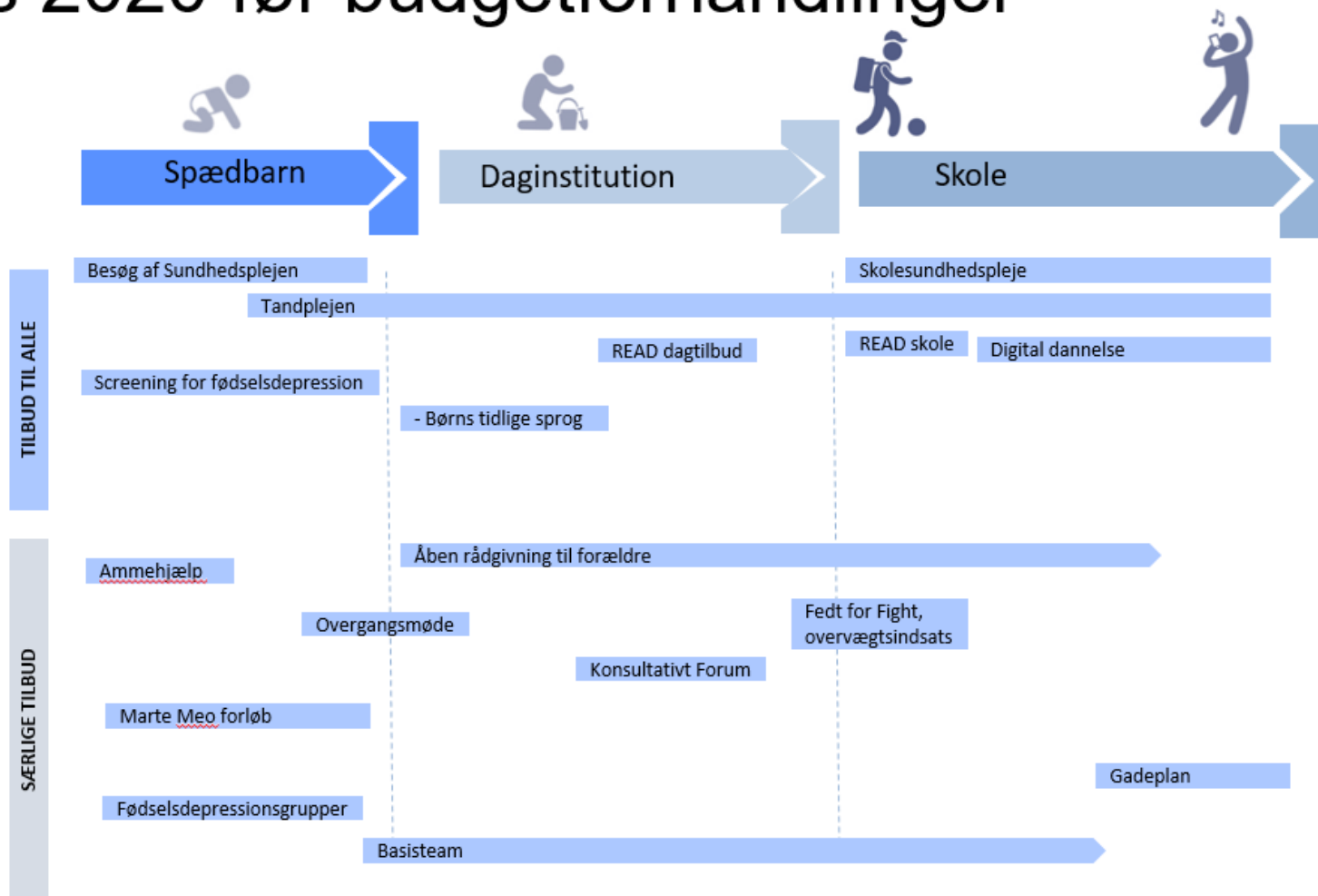
Dagsordenspunkt nr 3

Status over indsatser - 2019

* = finansieringen udløber med udgangen af 2019 eller 2020

Status 2020 før budgetforhandlinger

Bilag 6/16

Dokument Titel:	6 Oversigt over indsatser
Dagsordens titel:	Materiale til temadrøftelse om tidlig indsats (OKJ)
Dagsordenspunkt nr	3

Oversigt over midlertidigt finansierede indsatser

Maj 2019
Side 1 af 2

Som input til Børn og Unge udvalgets temadrøftelse vedrørende udsatte børn og unge er herunder en oversigt over finansieringsbehovet for de enkelte indsatser, som er nævnt i baggrundsnotatet.

BØRN OG UNGE
Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

De første 1000 dage	2020	2021	2022
ADBB: opsporing af mistrivsel hos spædbørn (drift)	1530	1530	1530
4-6 måneders hjemmebesøg af sundhedsplejen	2220	2220	2220
Familieiværksætterne: forløb til alle førstegangsførelse	0	5000	5000
Samlet	3750	8750	8750

Sundhed
Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Direkte telefon: 29 20 97 04

Direkte e-mail:
uph@aarhus.dk

Sag: 18/059724-2
Sagsbehandler:
Ulla Parbo Hefsgaard
Ole Jeppesen

Børns læring og udvikling	2020	2021	2022
MIO: Natur, udeliv og science i dagtilbud	1000	1000	1000
Krop og Bevægelse: kompetenceudvikling og kapacitetsopbygning	1710	1710	1710
Robusthed – livsmestring: kompetenceudvikling og kapacitetsopbygning	1000	1000	600
Samlet	3710	3710	3310

Sårbare børn og unge, fravær og inklusion	2020	2021	2022
NEST-klasser	2600	3300	4100
NEST: Kompetenceudvikling	1800	1800	1800
Back2School: fraværsindsats	1900	1700	1700
Signs of Safety-kompetenceforløb	1350	1350	0
Trivselsmøder	800	800	800
Familiegrupper i dagtilbud	2828	2828	2828
Socialfaglige medarbejdere	2500	2500	2500
MOVE 2.0: Indsats til ikke uddannelsesparate	0	3250	3250

Samlet	13778	17528	16978
---------------	--------------	--------------	--------------

Maj 2019
Side 2 af 2

Bilag 7/16

Dokument Titel:	7 Tidlig Indsats - Etablering af Socialfaglige Medarbejdere i alle fem distrikter - budgettema
Dagsordens titel:	Materiale til temadrøftelse om tidlig indsats (OKJ)
Dagsordenspunkt nr	3

Etablering af Socialfaglige Medarbejdere i alle fem distrikter // To årigt kompetenceudviklingsforløb i samarbejdsmetoden *Signs of Safety*

Formålet med indsatsen Socialfaglige Medarbejdere er at understøtte en hurtigere, mere målrettet og systematisk opfølgning på samarbejdet målrettet børn, forældre og det professionelle pædagogiske personale. De socialfaglige medarbejders primære funktion er at være opsøgende og understøttede for det pædagogiske personales og ledelsens initiativer i et 0-18 års perspektiv. Desuden har Socialfaglige Medarbejdere også kompetenceudvikling indlejret i projektet via samarbejdsmetoden Signs of Safety, som det pædagogiske personale benytter som en del af indsatsen. Der har været tilknyttet tre socialfaglige medarbejdere til seks lokaldistrikter siden november 2016 som en del af *Tidlig Indsats*.

Mål for indsatsen over for børnene:

- Hurtig identifikation og målrettet forebyggende indsats over for børn og unge med vanskeligheder.
- Forbedret trivsel for børn og unge i en udsat position.
- Fald i opmærksomhedskrævende fravær hos børn og unge.

Mål for indsatsen over for forældrene:

- Forældre til børn i en udsat position oplever sig inddraget i understøttelsen af deres barns udvikling og trivsel.

Mål for indsatsen over for de professionelle:

- Et kompetenceløft ift. facilitering af møder og samarbejde med forældre og børn.
- Uddannelse i metoden Signs of Safety

Eventuelle tidligere drøftelser, beslutninger og relevant lovgivning:

Ved en videreførelse af Socialfaglige Medarbejdere i alle fem distrikter skal dette ske i samarbejde med SoS-konsulenter, områdekoordinatorer og indsatsen *Fællesskabelse på Tværs*, som er forankret i Familiecenteret/MSB. *Fællesskabelse på Tværs* er en indsats, der skal styrke den tidlige indsats via et tættere og mere koordineret samarbejde mellem MBU og FBU. Samarbejdet skal ske på enkeltsagsniveau og i lokaldistriktssamarbejdet. På den måde kan der skabes gode betingelser for videndeling på tværs, øget relationel koordinering og samskabelse med familierne.

Relevante data, økonomi og nøgletal:

Økonomi

Udgiften til fem socialfaglige medarbejdere – én til hvert distrikt - vil beløbe sig til 2.500.000 kr. årligt samt 200.000 kr. til materiale og undervisning i to første år.

Effekt

Erfaringerne fra de seks lokaldistrikter, som har haft en socialfaglig medarbejder, viser at:

- 98% af de adspurgte medarbejdere og ledere har tilkendegivet, at de godt kunne forestille sig at bruge en socialfaglig medarbejder igen. Der har desuden også været mange forespørgsler på de socialfaglige medarbejdere fra andre distrikter
- Når personalet får nem adgang til uvildig socialfaglig sparring, styrkes det målrettede arbejde overfor børn og unge i udsatte positioner.
- Den forebyggende indsats overfor børn og unge styrkes i kraft af øget handlehastighed og systematik i opgavevaretagelsen hos personalet.
- Trivselssamtaler med uvildig socialfaglig medarbejder styrker børns trivsel
- Implementering og forankring af metoden Signs of Safety er afhængig af ledelsesmæssigt ejerskab og lokal implementering.
- De socialfaglige medarbejders samskabelse med distriktsrådgivere fra MSB styrker den forebyggende og tidlige indsats omkring børn og unge. Der samarbejdes relationelt med fælles sprog og et løsningsfokuseret fokus ved inddragelse af SOS.

Socialfaglige Medarbejder har således sat et skærpet fokus på børneperspektivet, forældresamarbejdet og løsningsfokuserede tilgange med fælles sprog. Centralt i indsatsen har også været en øget handlehastighed og en skærpet systematik samt samarbejdet med MSB for styrkelse af en tidlig og rettidig tværfaglig indsats til gavn for sårbare børn, unge og deres familier

Organisering

De nuværende socialfaglige medarbejdere refererer til en skoleleder, men ved en bydækkende portefølje vil en central forankring også være en mulighed.

Løsningsmuligheder og politiske handlemuligheder:

Et alternativ til etablering af Socialfaglige Medarbejdere i alle distrikter vil være et **To årigt**

kompetenceudviklingsforløb i Signs of Safety med henblik på obligatorisk brug af metoden

Signs of Safety er en systemisk og løsningsfokuseret metode til arbejdet med børn og unge i udsatte positioner. I Signs of Safety er barnet i centrum, og metoden hviler på principper om at skabe gode samarbejdsrelationer og partnerskaber med forældre og professionelle. Det er vurderingen, at Signs of Safety og metoden KvaS-Vital, der bruges i MBU til at beskrive det hele menneskes behov og kompetencer, kan berige hinanden.

Signs of Safety indeholder konkrete og visuelle redskaber til at brug for børnesamtaler, forældresamtaler og netværksmøder. Systematikken i redskaberne er gennemgående, og understøtter en proces, hvor der foretages en balanceret risikovurdering i forhold til barnets trivsel og bekymringer. Der anvendes et skema i tre kolonner med overskrifterne "Hvad bekymrer?", "Hvad fungerer/ressourcer?" og "Hvad skal ske?". Skemaet har til formål at gøre samtalen konkret og bidrage til, at deltagerne reflekterer over deres forståelse af problemerne via et fælles fokus.

Alle deltagende omkring familien hører på denne måde det samme og kan bidrage med deres forskellige perspektiver på barnet. Den professionelle indtager en nysgerrig rolle for at samle information om barnet. Der sættes fokus på, hvilke risikofaktorer, der kan observeres, samt hvilke beskyttelsesfaktorer, som bliver særlige vigtige at sætte fokus på sammen med familien og deres netværk. Endvidere foretages skaleringer af de beskrevne risiko- og beskyttelsesfaktorer, hvor ud fra der tales om barnets næste udviklingszone. På den baggrund kan der følges op på barnets progression ved opfølgningen.

Erfaringer med Signs of Safety

Signs of Safety, der har været en stor del af indsatsen *Socialfaglige Medarbejdere*, er blevet modtaget meget positivt blandt det pædagogiske personale og ledere. Den har givet anledning til et stærkere ressourcesyn på det enkelte barn, bidraget til et mere nuanceret billede og givet anledning til refleksioner over bekymringer. Signs of Safety har endvidere styrket forberedelse til møder og skabt den nødvendige systematik omkring barnet.

Implementering af Signs of Safety som obligatorisk metode

At anvende Signs of Safety i sit daglige arbejde forudsætter en lang række af færdigheder, som skal trænes i praksis. Det er nemt at forstå metodens mapping, men udfordrende at arbejde med en løsningsfokuseret tankegang. Man skal fx kunne omsætte bekymringsgrundlag til bekymringsudsagn, skelne mellem vurderinger og beskrivelser, være detaljeret undersøgende i beskrivelser og håndtere rollen som mødefacilitator. Implementering af Signs of Safety vil medføre et behov for, at personalet med sparring kan arbejde med øvebaner og derigennem lære mappingen i Signs of Safety og den løsningsfokuseret tilgang i praksis.

At få metoden Signs of Safety til at leve i dagtilbud og på skolerne vil kræve en implementeringsperiode på 2 år, hvor der er plads til både undervisning og ikke mindst løbende opfølgning. Anbefalingen fra dagtilbuds- og skoleledere er, at Signs of Safety implementeres bedst ved en kontinuerlig indsats med små doser over længere tid. Kurserne bør være korte og praksisnære, hvor fx et årgangsteam medbringer en aktuell case.

Organisering

To Signs of Safety-konsulenter ansættes i PPR, hvorfra de vil have en bydækkende funktion. Konsulenterne vil have ansvaret for undervisning og den efterfølgende opfølgning herunder facilitering af møder, indtil der

er etableret en praksis for brug af metoden. Da der i alt er 46 skoler, 340 daginstitutioner og 41 klubber vil implementeringen sker områdevis, hvorved udbredelsen af Signs of Safety vil ske over tid. Medarbejder i Sundhedsplejen og PPR, der har forældrekontakt, vil også modtage undervisning.

Økonomi

Ressourcen til 2 konsulenter i 2 år samt udgifter til undervisning og materiale vil beløbe sig til 2.700.000 kr. i alt (eller 1.350.000 kr. pr. år).

Bilag 8/16

Dokument Titel: **8 Tidlig indsats -
familiegrupper -
budgettema**

Dagsordens titel: **Materiale til temadrøftelse
om tidlig indsats (OKJ)**

Dagsordenspunkt nr **3**

Familiegrupper i dagtilbud

Forældrene er den mest afgørende ressource ift. børnenes trivsel, læring og fællesskaber og i forhold til deres udvikling 0-18 år. Forskning peger således på, at forældre-barn relationen har afgørende betydning for barnets trivsel, læring og udvikling¹. Blandt andet viser en rapport fra Databasen Børns Sundhed (2018), at børn med relationsproblemer i første leveår oftere har problematisk forældre-barn relation ved indskolingen, og at børn med en problematisk forældre-barn relation i indskolingen oftere trives dårligere i skolen og oftere får diagnosticeret en psykisk sygdom i skoleårene².

Indsatsen Familiegrupper i dagtilbud

Projektet *Familiegrupper i dagtilbud* er en del af Børn og Unges Tidlige, forebyggende indsatser, som løber i årene 2016-2019. Indsatsen har til formål at understøtte det enkelte barns trivsel og udvikling ved at styrke forældrenes handlekompetencer i deres samspil med barnet.

Centrale elementer, som går igen i de ugentlige familiegruppemøderne, er, at forældrene reflekterer sammen og giver hinanden sparring, samt at der igangsættes aktiviteter, hvor børnene og forældrene er sammen, og hvor forældrene kan få støtte og guidning fra familiegruppemedarbejderne i de situationer, der opstår undervejs – f.eks. konflikter eller at få barnet til at deltage.

Evalueringen af indsatsen viser, at familiegruppeforløbene har en meget positiv effekt på forældre-barn relationen og de rammer, som barnet indgår i derhjemme, og at forældrene oplever at barnet – og hele familien – opnår bedre trivsel.

Finansieringen til familiegrupper i dagtilbud indsatsen udløber med udgangen af 2019, hvorfor der indstilles til en videreførelse af indsatsen.

Eventuelle tidligere drøftelser, beslutninger og relevant lovgivning:

Forældresamarbejdet er en vigtig del af det fælles pædagogiske grundlag og står centralt i den styrkede pædagogiske læreplan³. Familiegrupperne dækker et behov for rettidig indsats, når familier er kommet ind i en ond cirkel ift. opdragelse, forældre-barn relation, mv.

Forældre og pædagogiske ledere giver i evalueringen udtryk for, at der er et behov for en indsats som familiegruppen. Forældrene lærer meget af den aktionslæring, som er indbygget i familiegruppeforløbet, og de pædagogiske ledere i dagtilbuddene forklarer, at de redskaber, forældrene får i familiegruppen, er helt afgørende for barnets opvækst – ikke kun i børnehaven men også videre hen i skolelivet osv.

Relevante data, økonomi og nøgletal:

I januar 2019 er der udarbejdet en evaluering af indsatsen⁴, som findes her [link til rapport](#).

Evalueringen viser, at familiegruppeforløbet medvirker til, at forældrene bliver mere sikre i forældrerollen, får bedre handlekompetencer og bliver tydeligere forældre.

- 89% af forældrene oplever, at de har fået råd og vejledning til, hvad de kan gøre for at støtte deres barns trivsel og udvikling
- 83% af forældrene mener, at de gør noget anderledes end før for at støtte barnets trivsel og udvikling
- 84% af personalet oplever, at forældre-barn relationen har udviklet sig positivt.

¹ Væver et al. 2016, Lind 2003, Væver 2015, Trivette et al. 2010

² Databasen Børns Sundhed et al. 2018

³ <https://socialministeriet.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2019/mar/pakke-om-foraeldresamarbejde-i-dagtilbud/>

⁴ Den kvalitative evaluering er foretaget i slutningen af 2018 og består af: casestudie af to familier, som er blevet fulgt fra start til slut i deres forløb (videomateriale samt interviews med forældre og personale i barnets institution), interview med yderligere 2 forældre, som har afsluttet forløbet for 3-6 måneder siden, fokusgruppeinterview med pædagogiske ledere i dagtilbud og interview med familiegruppemedarbejdere.

Herudover viser evalueringen, at især forældrene oplever, at barnet (og hele familien) trives bedre pga. deltagelse i familiegruppeforløbet.

- 59% af forældre mener i meget høj grad eller i høj grad, at deres barn trives bedre, efter de har deltaget i familiegruppen. De resterende 41% mener, at det i nogen grad er tilfældet
- 59% af personalet mener i høj grad eller i nogen grad, at barnet trives bedre.

En videreførelse af familiegruppeindsatsen med fem familiegrupper, vil koste **2.828.000 kr. årligt**. Det svarer til 28.280 kr./familie v. 100 forløb årligt.

Løsningsmuligheder og politiske handlemuligheder:

Konkret anbefales en model med 5 familiegrupper, hvor der fastholdes en vis grad af lokal forankret ledelse og administration, så den lokale forankring fastholdes. Kapaciteten i de fem familiegrupper er i alt 100 familier årligt, svarende til, at hver gruppe har fem familier ad gangen i 12-ugers forløb.

For mange af familierne har familiegruppeindsatsen været tilstrækkeligt ift. at få familien på ret kurs igen. Men i løbet af projektperioden har familiegrupperne også medvirket til opsporing af mere komplekse problemstillinger i nogle familier, som har ført til netværksmøder og yderligere indsats i MSB.

Derfor anbefales det, at der ved evt. permanentgørelse af familiegruppeindsatsen arbejdes videre med et endnu tættere samarbejde med MSB – herunder med familieskolerne og relevante fagpersoner. Formålet er at skabe tydeligere sammenhæng og erfaringsudveksling imellem de forskellige familierettede indsatser i MBU og MSB, både ift. specifikke familier og i den generelle videreudvikling af indsatsen.

Et andet eksempel på videreudvikling kunne være, at familiegruppemedarbejderne tilbyder at komme ud i dagtilbuddene og hjælpe dem med at starte familiegruppelignende tiltag op lokalt.

Bilag 9/16

Dokument Titel:	9 Tidlig indsats - krop og bevægelse - budgettema
Dagsordens titel:	Materiale til temadrøftelse om tidlig indsats (OKJ)
Dagsordenspunkt nr	3

Krop og Bevægelse 0-6 år

Undersøgelser viser, at der er en tydelig sammenhæng mellem børns motoriske udvikling og deres indlæring, koncentration og aktivitetsniveau¹. Gode motoriske kompetencer har betydning for barnets selvfølelse og for barnets deltagelse i sociale sammenhænge og styrker barnets forudsætninger for at være fysisk aktiv.²

I en undersøgelse udgivet i Danske Fysioterapeuter fremhæves det, at ca. 15 % af en årgang har motoriske vanskeligheder, der griber ind i deres hverdagsliv, mens 6 % af en årgang har vanskeligheder, der er så omfattende, at de har brug for specifik og individuel vejledning.³

Jo mere kompetente børn føler sig på det motoriske område, jo større sandsynlighed er der for, at børnene senere i livet vælger fysiske fritidsaktiviteter. Det er vigtigt, da vi ved, hvilken betydning en fysisk aktiv livsstil har for børn, unge og voksnes sundhed og trivsel. Derfor er det afgørende, hvilken bevægelseskultur barnet oplever både i institutionen og i hjemmet.

Indsatsen Krop og Bevægelse

Projektet *Krop og Bevægelse 0-6 år* er en del af Børn og Unges Tidlige, forebyggende indsatser, som løber i årene 2016-2019. Indsatsen består af en uddannelse til Krop og Bevægelsesvejleder (20 undervisningsdage, 5 ECTS-point) og et læringsforløb til Krop og Bevægelsesassistent (5 læringsdage).

Herudover udvikles og afprøves et digitalt redskab til motorikvurderinger af børnene, Rambøll Motorik. Dette evalueres i løbet af 2019.

Indsatsen har vist særdeles gode evalueringresultater ift. deltagernes handlekompetencer ift. at arbejde med læreplanstemaet Krop og Bevægelse. Særligt den styrkede praksis omkring opsporing af og arbejdet med børn med motoriske udfordringer antages at have en positiv effekt ift. at øge antallet af børn, der har gode motoriske kompetencer ved skolestart.

Finansieringen til indsatsen udløber med udgangen af 2019, hvorfor der indstilles til en videreførelse af indsatsen.

Eventuelle tidligere drøftelser, beslutninger og relevant lovgivning:

Krop og Bevægelsesindsatsen blev igangsat for at højne arbejdet med læreplanstemaet Krop og Bevægelse, herunder det motoriske og sansemotoriske arbejde i både dagplejen, vuggestuer og børnehaver. Ligeledes er legen en central og grundlæggende del af den nye dagtilbudslov.⁴

Erfaringer fra aarhusianske dagtilbud bekræfter, at efteruddannelse og opkvalificering inden for arbejdet med bevægelse, motorik og sansemotorik kan bidrage til en styrket praksis, der løfter kvaliteten og sikrer en øget professionalitet.

Evalueringerne viser også, at det øgede fokus på opsporing giver anledning til usikkerhed hos det uddannede personale omkring, hvornår et barn skal henvises videre, og hvilke muligheder der er ift. at få hjælp til denne gruppe. På den ene side får det pædagogiske personale større handlekompetencer ift. læreplanstemaet Krop og Bevægelse. Samtidig oplever de, at de øgede kompetencer og det styrkede fokus på opsporing gør, at de finder børn der ikke kan hjælpes gennem en generel indsats.

Det er en vigtig opmærksomhed, at der i dag ikke findes et tilbud om specialiseret fysio- eller ergoterapeutisk rådgivning af personale vedrørende børn med motoriske vanskeligheder i Aarhus

¹ Ericsson & Karlsson, 2014

² Uddrag fra Antologi fra sundhedsstyrelsen, Motorik, fysisk aktivitet og stillesiddende tid hos 0-6-årige børn © Sundhedsstyrelsen, 2016. <https://sundhedsstyrelsen.dk/~media/98FE88553AE34B24A6050871AB6196F3.ashx>

³ Link til undersøgelsen: <https://www.fysio.dk/globalassets/documents/fafo/faglig-status/faglig-status-born.pdf>

⁴ Dagtilbudsloven § 7

Kommune.⁵ Derfor anbefales det jf. afsnittet *Supplerende indsats under Løsningsmuligheder og politiske handlemuligheder*, at der skabes en permanent mulighed for henvisning til specialiseret vejledning af børn med motoriske vanskeligheder

Relevante data, økonomi og nøgletal:

Der er i januar 2019 udarbejdet en evaluering af Krop og Bevægelsesindsatsen, som findes her [link til rapport](#). Evalueringen viser blandt andet:

- 84 % oplever, at de i højere grad end før forløbet gør sig pædagogiske overvejelser, når de laver bevægelsesaktiviteter med børnene
- 82 % føler sig bedre i stand til at samarbejde med forældre og kolleger omkring børn med motoriske vanskeligheder
- 92 % oplever sig bedre i stand til at iværksætte en målrettet indsats ift. et barn, som har motoriske vanskeligheder

Både tilslutning og evaluering viser, at projektets faglige indhold og form appellerer til dagtilbuddene, og der har i hele indsatsens periode været stor søgning ift. deltagelsen.

Udgiften til indsatsen vil ved uddannelse af 1 vejlederhold og 1 assistenthold årligt beløbe sig til 1.130.000 kr. Ved uddannelse af 2 vejlederhold og 2 assistenthold bliver det 1.710.000 kr./årligt

	1 hold vejledere og assistenter pr. år	2 hold vejledere og assistenter pr. år
Uddannelsen til Krop- og Bevægelsesvejleder + materialer	336.000 kr. for et hold med 26 deltagere	672.000 kr. for to hold med 26 deltagere
Læringsforløb til Krop- og Bevægelsesassistent + materialer 1 hold årligt	75.000 kr. for et hold med 26 deltagere	150.000 kr. for to hold med 26 deltagere
Uddannelse af dagplejen	Ca. 65.000 kr. pr. afdeling. Justeres ved meget små eller store afdelinger	Ændres ikke.
Materialer	234.000/	468.000/årligt
Driftsmidler til:		
- Projektledelse	130.000/årligt	130.000/årligt
- Netværksdage	80.000/årligt	80.000/årligt
- Temadage	80.000/årligt	80.000/årligt
- Adgang for alle institutioner til Rambøll Motorik	130.000/årligt	130.000/årligt
I alt årligt ved central finansiering	1.130.000 kr. årligt	1.710.000 kr./årligt

Løsningsmuligheder og politiske handlemuligheder:

Ved videreførelse bør der være en opmærksomhed på, at det kan være en fordel at gøre indsatsen obligatorisk, og at alle dagtilbud dermed får uddannet personale indenfor krop og bevægelse. Udover sikringen af en lige indsats og kvalitet ift. arbejdet med krop og bevægelse i hele Aarhus Kommune, vil det ligeledes understøtte implementeringen af *Den styrkede pædagogiske læreplan*, som er en del af den nye dagtilbudslov. Desuden vil en sikring af disse kompetencer også kunne kvalificere den konkrete opsporing af børn med motoriske vanskeligheder, som projektet har vist. Således sikres en faglig begrundet visitation til eventuelle fys- og ergoterapeuter.

Det anbefales i den forbindelse, at antallet af krop og bevægelsesvejledere- og assistenter er på et niveau, der gør det muligt, at alle afdelinger i et dagtilbud kan få vejledning og sparring ift. læreplansteamet Krop og Bevægelse. Dækningen er på nuværende tidspunkt således, at 42 dagtilbud ingen assistenter har, og 50 dagtilbud ingen vejledere har, heraf er der 30 dagtilbud, der hverken har en vejleder eller assistent.

⁵ Den specialiserede vejledning bør gives i henhold til Dagtilbudslovens §1 og §4, Folkeskolelovens §20 og Sundhedslovens BKG nr. 1344 §8, med henblik på at yde en forebyggende og støttende sundhedsindsats til børn med motoriske vanskeligheder i daginstitutioner og skoler.

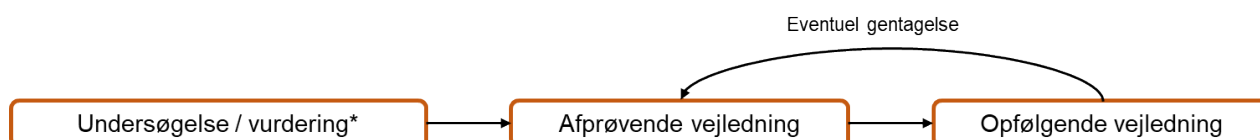

Hvis det fortsat bliver op til lokalområder selv at tage initiativ til deltagelse, skal der være en opmærksomhed på, at det ikke nødvendigvis bliver de områder, der har mest brug for forløb, som henvender sig. Ønskes det, at dækningsgraden indfases hurtigere, kan der, som foreslået under udgifter, oprettes to vejlederhold og to assistenthold fra 2020, som herefter kan justeres alt efter tilslutning og dækningsgrad.

Supplerende indsats

Det anbefales, at der skabes en permanent mulighed for henvisning til specialiseret vejledning ved enten fysioterapeut eller ergoterapeut på individniveau til børn med omfattende motoriske vanskeligheder. Vejledningen skal have til formål at støtte barnets motoriske udvikling, forebygge langvarige og behandlingskrævende motoriske vanskeligheder og mindske fysiske funktionsnedsættelser hos børn.

Indsatsen skal som udgangspunkt være i tæt samspil med Krop- og Bevægelsesvejlederne i dagstilbudene, men også tilbydes skoler. Nedenstående figur viser et typisk vejledningsforløb:

*Der kan være tale om vurdering af behov på baggrund af forløb på AUH eller forud for udredning. En undersøgelse vil typisk være af børn med motoriske vanskeligheder, med henblik på en indsats i daginstitutionen/skolen på baggrund af en specialiseret motorisk vejledning, alternativt kan det vurderes, at barnet bør sendes videre til MSB eller egen læge.

Behovet for en specialiseret indsats kan dækkes af følgende:

Ansættelsesbehov	2,5 fuldtidsstilling
I alt årlige udgifter	1.600.000 kr. pr. år

Bilag 10/16

Dokument Titel:	10 Tidlig indsats - Robusthed-Livsmestring - budgettema
Dagsordens titel:	Materiale til temadrøftelse om tidlig indsats (OKJ)
Dagsordenspunkt nr	3

Robusthed/Livsmestring 0-18 år

Robusthed – livsmestring – eller tilværelseskompetencer, er begreber, som handler om at blive god til at klare de små og store udfordringer, vi møder i undervejs i livet. Børn er afhængige af, at de voksne i deres liv, både forældre og pædagoger skaber en kultur og et sundt relationelt miljø for udviklingen af denne mestring¹.

Når børn og unge oplever sig støttet i at kunne handle aktivt og mestre sociale og personlige udfordringer, bliver de i højere grad i stand til at indgå i inkluderende og forpligtende fællesskaber, fastholde skolegang og fritidsaktiviteter, gennemføre en ungdomsuddannelse, samt senere hen opnå tilknytning til arbejdsmarkedet.

Indsatsen Robusthed og vedholdenhed 0-18 år

Projektet *Robusthed og vedholdenhed 0-18 år* er en del af Børn og Unges Tidlige, forebyggende indsatser, som løber i årene 2016-2019.

Med indsatsen tilbydes pædagogisk personale i dagtilbud, skole og FU et *læringsforløb*, der opkvalificerer dem i at etablere læringsrum og fællesskaber, hvor de med sig selv, med hinanden og med børnene og de unge kan træne blandt andet regulering, mentalisering og opmærksomhed. Peter Fonagy, professor og forsker i mentaliseringsbaseret teori og metode, udtaler, at hvis pædagoger bliver dygtigere til netop mentalisering i relation til hinanden og børnene, vil det have effekt hos børnene.

Evalueringen af indsatsen viser, at der ses en begyndende effekt i børnegruppen og at læringsforløbene medvirker til at skabe fælles sprog og styrker forældresamarbejdet vedr. børnenes livsmestring – regulering, mentalisering og opmærksomhed.

Finansieringen til indsatsen udløber med udgangen af 2019, hvorfor der indstilles til en viderefinsiering af læringsforløbene.

Eventuelle tidligere drøftelser, beslutninger og relevant lovgivning:

Indsatserne i Børn og unges udviklingsprogram 'Tidlige og forebyggende indsatser' sigter mod at styrke det tidlige, forebyggende arbejde med en endnu mere målrettet understøttelse af børnenes udvikling af både kognitive og ikke-kognitive færdigheder.

Der peges i forskning på, at det bl.a. er kvaliteten i det pædagogiske arbejde og pædagogens relationelle kompetencer og nærvær, som er af afgørende betydning for barnets senere udvikling². Det bliver på den baggrund vigtigt med kompetenceudvikling af både pædagoger, lærere og klubmedarbejdere.

Læringsforløbet medvirker til at løfte kvaliteten af læringsmiljøerne i dagtilbuddene og bygger på en refleksions- og evalueringskultur, som taler direkte ind i arbejdet med Stærkere Læringsfællesskaber og den styrkede pædagogiske læreplan, som udspringer af den nye dagtilbudslov.

Relevante data, økonomi og nøgletal:

Der har været større tilslutning til læringsforløbene i projektperioden, end først budgetteret. I alt har ca. 500 medarbejdere med udgangen af 2018 gennemført forløbet. I januar 2019 er der udarbejdet en evaluering af indsatsen, som findes her [link til rapport](#).

Evalueringen viser blandt andet:

- 62-96% er i meget høj grad eller i høj grad tilfredse med det overordnede udbytte af læringsforløbet.

¹ Antonovsky, Salutogenesen 1997

² Taggart 2015

- Over 50% har i meget høj grad eller i høj grad fået redskaber/værktøjer, de nemt kan anvende i deres daglige praksis

Ligeledes viser den kvalitative del af evalueringen, at både deltagere og ledere ser effekt og transfer til praksis.

En videreførelse læringsforløbene koster 60.000 kr. pr. forløb inkl. overhead til fælles netværks- og temadage.

Løsningsmuligheder og politiske handlemuligheder:

Det anbefales at videreføre indsatsen med 10 læringsforløb årligt. Udgift 600.000. kr./år.

Det kan eventuelt være en fordel at gøre indsatsen obligatorisk på baggrund af eksempelvis data om børnenes trivsel i kvalitetsrapporterne. Hvis det fortsat bliver op til lokalområder selv at tage initiativ til deltagelse, skal der være en opmærksomhed på, at det ikke nødvendigvis er de områder, der har mest brug for forløb, som henvender sig. Analysen i evalueringen viser, er der stor variation i de områder, som har deltaget i projektet.

Ud over læringsforløb i Robusthed/Livsmestring, kan det overvejes, om der skal arbejdes videre med lokal kapacitetsopbygning igennem uddannelse af lokale medarbejdere. Formålet er, at deltagerne vil kunne tage del i undervisningen i læringsforløbene samt medvirke til at fastholde og udvikle arbejdet med robusthed/livsmestring lokalt igennem undervisning, sparring og refleksion, så der videreføres fælles og praksisnær læring i de enkelte dagtilbud. I efteråret 2019 afprøves dette i ét af de fem distrikter indenfor projektets ramme. Ønsker man at udbrede tiltaget i de øvrige fire distrikter, vil det koste 400.000 kr. pr. distrikt, inkl. vikardækning til deltagerne.

Bilag 11/16

Dokument Titel: **11 Tidlig Indsats -
Trivselsmøde -
budgettema**

Dagsordens titel: **Materiale til temadrøftelse
om tidlig indsats (OKJ)**

Dagsordenspunkt nr **3**

Benyttelse af Trivselsmøder i et 0-6 år perspektiv i kommunale dagtilbud

Som en del af programmet for *Tidlige Indsætser* i Børn og Unge har man i alle dagtilbud indført Trivselsmøde for børn i alderen 0-2 år. Trivselsmøder er et tværfagligt mødeforum, hvor forældre, dagtilbud, sundhedsplejerske samt en psykolog og en talehørekonsulent fra PPR deltager i en samtale om et barns trivsel eller udvikling.

Trivselsmøde fokuserer på at forbedre den tidlige opsporing og rettidige indsats, at understøtte det tværfaglige samarbejde og at styrke samskabelsen med forældrene om deres barns udvikling eller trivsel. Trivselsmøde er en videreudvikling af Konsultativt Forum (KF).

På baggrund af erfaringerne fra Trivselsmøde 0-2 år og 8 pilotprojekter, hvor man brugte trivselsmøderne i et 0-6 års perspektiv, anbefales det, at ordningen benyttes i alle dagtilbud i et 0-6 års perspektiv.

Eventuelle tidligere drøftelser, beslutninger og relevant lovgivning:

Trivselsmøder 0-2 år blev til som en videreudvikling af Konsultativ Forum, der blev struktureret lokalt og forskelligt på tværs af kommunen. Sigtet er at intensivere indsatsen ift. børn og forbedre den tidlige opsporing af begyndende tegn på mistrivsel for at kunne imødekomme eventuelle støttebehov meget tidligere i barnet liv. Derudover er der et ønske om at øge tværfagligheden med bl.a. sundhedsplejen og styrke samskabelsen med forældrene om deres barns udvikling eller trivsel. Dette sker med en mere fælles og ensartet strukturering via brug af faste skemaer til forberedelse, dagsorden og referat.

Trivselsmøde skal fungere som et opsporingsforum, hvor de fleste efterfølgende indsætser typisk vil kunne foregå i regi af hjemmet eller dagtilbuddet. Pædagoger, dagplejere og sundhedsplejersker får mulighed for at reagerer tidligt og dermed får handlet inden barnet mistrives. Indsatsen i trivselsmøder skal dermed i høj grad omhandle opsporing, videndeling og vejledning.

Relevante data, økonomi og nøgletal:

Økonomi

Indsatsen kan delvist finansieres via et forventet fald i antallet af møder om børn 3-6 år. Dette fald forventes imidlertid ikke helt at kunne modsvare den forventede stigning i antallet af Trivselsmøder om børn 0-2 år, hvorfor der samlet set forventes øget mødeaktivitet for PPR og dagtilbuddene.

Udgiften til en videreførelse af Trivselsmøderne vil således blive på **800.000 kr. årligt**, hvilket er en reduktion på 1,4 mio. kr. ift. udgiften under projektperioden.

Effekt

Effekten for forældrene: Forventningen er, at flere forældre oplever sig som værende aktive ressourcer i samarbejdet med dagtilbuddet og at forældrene modtager vejledning i, hvordan de kan understøtte deres barns trivsel og udvikling.

I forbindelse med evalueringen af Trivselsmøder 0-2 år svarede 86% af de adspurgte forældre at de enten / *høj grad* eller / *meget høj grad* bliver hørt og aktivt inddraget i arbejdet med at understøtte deres barns trivsel og udvikling.

Effekten for børnene: Forventningen er, at der vil ske en tidligere opsporing af børn – specielt for aldersgruppen 0-2 år. Dette skal gerne på længere sigt medvirke til, at eventuelt iværksatte støtteforanstaltninger bliver af en mindre indgribende karakter, hvilket både er til gavn for barnet, familien og samfundet.

Organisering

Den nuværende organisering ændres ikke med forslaget, hvorved opgaven stadigvæk er forankret i PPR.

Løsningsmuligheder og politiske handlemuligheder:

....

Bilag 12/16

Dokument Titel: 12 ADBB - budgettema

**Dagsordens titel: Materiale til temadrøftelse
om tidlig indsats (OKJ)**

Dagsordenspunkt nr 3

Alarm Distress Baby Scale (ADBB)

En tidlig indsats kan potentielt mindske sandsynligheden for, at barnet senere i livet får behov for mere indgribende indsatser. Sårbare børn skal opspores så tidligt som muligt, så der kan sættes ind med tidligere, mere forebyggende indsatser. Sundhedsplejersker er en af de faggrupper, der har den tidligste kontakt med børnefamilier. De spiller derfor en afgørende rolle i arbejdet med den tidlige opsporing.

ADBB - et opsporingsværktøj

ADBB-metoden er en videnskabeligt baseret metode, der netop understøtter sundhedsplejerskerne til tidligere at opspore social tilbagetrækning og dermed mistrivsel hos spædbørn.

ADBB-metoden anvendes til at blive opmærksom på helt tidlige tegn på tilknytnings- og relationelt betingede vanskeligheder hos spæd- og småbørn. Jo tidligere vanskeligheder opspores, jo bedre muligheder har vi for tidligt at sætte ind med de rette indsatser, der gavner både barnet og familien som helhed.

ADBB-metoden har i en projektperiode på 2 år (2018 og 2019) været testet i to af sundhedsplejens områder (Nord og Nordvest) for at afdække metodens anvendelighed i sundhedsplejens praksis, herunder om der opspores flere børn med social tilbagetrækning ved hjælp af metoden. Desuden følges der op på, om en tidlig opsporing også medfører flere tidlige indsatser, og om disse har en effekt på længere sigt. Forventningen er, at gevinsterne ved den tidlige indsats vil vise sig som et mindre støttebehov i dagtilbudsalderen og mindre brug af specialklasse i skolealderen.

Metoden forventes desuden at bidrage med fælles sprog vedr. social tilbagetrækning i sundhedsplejen, som kan medvirke til at styrke dialogen med forældrene samt samarbejdspartnere som pædagoger og socialforvaltning.

Eventuelle tidligere drøftelser, beslutninger og relevant lovgivning:

I løbet af 2017 har sundhedsplejerskerne i Nord og Nordvest været på uddannelse og er blevet certificeret i ADBB-metoden. Det samme er relevante samarbejdspartnere. Metoden er taget i brug fra 1. december 2017. Indsatsen evalueres af ekstern evaluator, og der er lavet et væsentligt forarbejde med at tilrettelægge evalueringsdesign og indikatorer. Evalueringen blev påbegyndt i december 2018, hvor der afholdtes fokusgruppeinterviews med sundhedsplejen og samarbejdspartnere, blandt andet PPR, BUC og Socialforvaltningen. I begyndelsen af 2019 har der været afholdt interviews med forældre i forhold til kvaliteten af den vejledning, som gives på baggrund af ADBB-metoden.

Samlet set består datagrundlaget i midtvejsevalueringen af børn fra indsatsdistrikterne, der har fået foretaget en eller flere ADBB-screeninger. Det samlede datagrundlag er på 1.989 børn. Det er vigtigt at nævne, at først i slutevalueringen i 2020, sammenlignes indsatsmønstre og systematik i opsporingen mellem indsatsdistrikter og kontroldistrikter, ligesom, der først i slutevalueringen kan måles på opsporing og indsats før og efter implementering af ADBB-metoden.

Midtvejsevalueringen viser, at i alt 33 børn mindst én gang scorer over cut-off, men at dette tal falder til 8 børn ved efterfølgende scoring. Dette kan begrundes med, at forældrene får en målrettet vejledning af sundhedsplejersken, når der scores over cut-off, men datagrundlaget er forholdsvis lille, så fundet skal ses med forbehold.

De sundhedsplejersker, som er blevet trænet i ADBB-metoden, er enige om at det har højnet deres faglige vurdering, og at de står på et mere sikkert grundlag i deres begrundelser for vejledning af forældrene. Ligeledes nævner de, at der er større systematik i deres undersøgelse af barnets sociale udvikling, og at deres vejledning til forældrene er blevet mere konkret og nuanceret. Sundhedsplejerskerne viser interesse i at følge op på den undervisning, de har modtaget, og de får jævnlige sparring og feedback i de teams de arbejder i.

Både sundhedsplejersker og samarbejdspartnere oplever, at der med den fælles undervisning er udviklet et fælles sprog og videndeling. Samarbejdspartnere nævner, at de oplever, at sundhedsplejersker, som er certificeret i ADBB-metoden, har fået yderligere sproglig kompetence, når de henvender sig med en bekymring, og at bekymringerne både skriftligt og mundtligt er blevet mere konkrete og kvalificerede, derfor tages bekymringerne også mere alvorligt.

Forældre er generelt tilfredse med sundhedsplejerskers vejledning. De interviewede forældre, hvis børn alle havde ADBB-score over cut-off oplever at blive taget alvorligt og få vejledning og konkrete anvisninger i forhold til den bekymring både de og sundhedsplejersken har.

Relevante data, økonomi og nøgletal:

Midtvejsevalueringen viser, at de sundhedsplejersker, som er uddannet i, og anvender ADBB-metoden oplever et fagligt løft, en systematik i undersøgelsen af barnet og ikke mindst en større sikkerhed i vejledningen af forældrene.

Derudover peger både samarbejdspartnere og sundhedsplejersker på et fælles sprog og fundament i samarbejdet.

Datagrundlaget, omend lille, peger på, at den vejledning forældrene får, når deres barn scorer over cut-off, kan forebygge, at den sociale tilbagetrækning og mistrosvsel udvikler sig til noget mere alvorligt.

"En ting er, at man selv er bekymret, men når fagpersonen også er bekymret, så bliver man først bekymret..."

"Vi fik aftalt opfølgende besøg. Det gjorde, at vi fik ro på. Vi skulle træne øjenkontakten i mellemtiden. Det blev tydeligt, at hun satte noget i værk (i form af ekstra besøg) og hvad vi skulle gøre. Det gav oplevelsen af, at hun tager det alvorligt".
(Forælder)

Løsningsmuligheder og politiske handlemuligheder:

Kun 2 af de nu 5 områder i Sundhedsplejen er inkluderet i ADBB-projektet, som det er finansieret af innovationspuljen. Med baggrund i midtvejsrapporten anbefales det, at ADBB-metoden udbredes til resten af sundhedsplejen. Dermed kan alle børnefamilier i Aarhus Kommune få gavn af et styrket fokus på barnets sociale og følelsesmæssige udvikling og en styrket opsporing af trivselsproblematikker tidlig i livet.

Tabellen nedenfor giver et overblik over finansieringsbehovet i 2020 og fremadrettet. Selve kompetenceudviklingen i 2020 (1.654.800 kr.) kan finansieres indenfor det eksisterende innovationsprojekt, mens der vil være behov for finansiering af driften af indsatsen, svarende til 1,5 mio. kr. i 2020 og herefter 1 mio. kr. årligt.

	2020	2021	2022
Kompetenceudvikling			
Eksterne udgifter uddannelse Babylab	900.000	90.000	90.000
Løn i forbindelse med uddannelse	754.800	75.480	75.480
	1.654.800	165.480	165.480
Drift			
Ekstra tid i hjemmebesøget	765.000	255.000	255.000
Opfølgende besøg	50.000	50.000	50.000
Administration	240.000	100.000	100.000
	1.503.800	853.800	853.800
i alt	3.158.600	1.019.280	1.019.281

Bilag 13/16

Dokument Titel: **13 Back2School -
budgettema**

Dagsordens titel: **Materiale til temadrøftelse
om tidlig indsats (OKJ)**

Dagsordenspunkt nr **3**

Back2School

Formålet med Back2School er at hjælpe børn med et stort fravær med at komme tilbage i skole og få dem til at have det godt med at være i skole. Målet er desuden at hjælpe barnet og forældre til at få løst de problemer, som kan være medvirkende til, at barnet finder det svært ved at komme i skole. En stabil skolegang er en beskyttende faktor i børns liv i forhold til læring, trivsel og børns generelle udvikling. Derfor er en stabil skolegang yderst essentiel for børn.

Nogle børn har et fravær fra skolen i en sådan grad, at det går ud over deres faglige niveau og psykiske trivsel. Det gennemsnitlige skolefravær fra folkeskolen i Danmark er for nuværende 5,9 % (tal fra Undervisningsministeriet). Enkelte dages fravær har ikke den store betydning for et barnets samlede skoleforløb, men der er i dag en gruppe børn, hvor fraværet er blevet så omfattende, at det får negativ betydning for børnenes skolegang - både fagligt og socialt med risiko for barnets videre liv.

Børn med alvorligt skolefravær har ofte psykologiske problemer som angst, depression og adfærdsstyrrelser. PPR har derfor i samarbejde med Aarhus Universitet haft et fraværprojekt - Back2School - hvor børn, forældre og skole har fået hjælp for at få barnet i skole igen.

Et centralt element i projektet har været intervention, der består i samtaler med børn og forældre ud fra principper fra kognitiv adfærdsterapi. Desuden har børn, forældre og psykolog mødtes med børnenes skole for at finde frem til den bedste måde at få dem tilbage i skolen. I alt 76 børn har modtaget behandlingen, og effekten bliver i et lodtrækningsforsøg sammenlignet med kommunens sædvanlige tilbud.

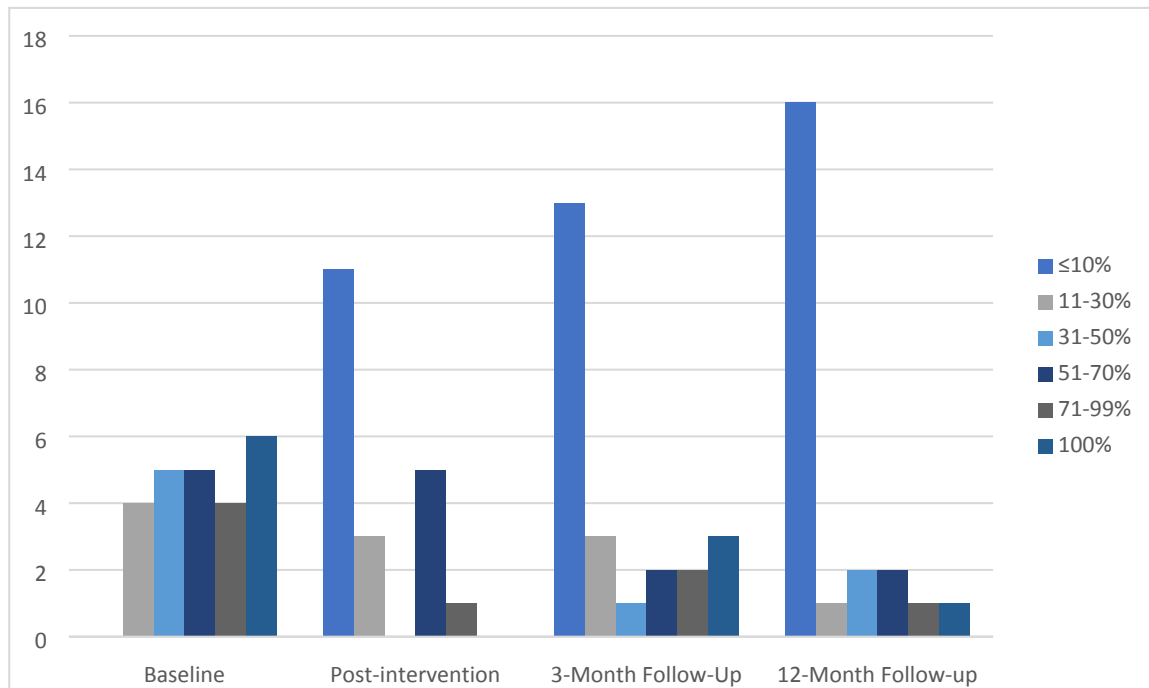
Relevante data, økonomi og nøgletal:

De foreløbige resultater fra pilotprojektet i Back2School viser, at tre måneder efter afslutning af forløbet er der en tendens til at yngre børn, piger og børn med emotionelle vanskeligheder har størst effekt af behandlingen. I pilotprojektet gennemførte 22 børn og deres forældre samtalerne. Fraværet blev reduceret fra i gennemsnit 67% før behandlingen til 20% ved 1 års opfølgningen. Seksten ud af de 22 børn havde under 10 % fravær 1 år efter.

Alle børnene har oplevet en væsentlig bedring på de emotionelle symptomer, der var angst og depression. Desuden har børn og forældre fået troen på, at de selv kan gøre en forskel.

Der var stor tilfredshed med behandlingen både fra forældre og børn, og kun 2 af de i alt 24 der blev inkluderet, forlod behandlingen.

Herunder ses en graf over skolefravær hos børn før de begynder behandlingen, umiddelbart efter behandlingen er afsluttet, 3 måneder efter behandlingen er slut og 12 måneder efter.

Økonomi

På baggrund af de hidtidige erfaringer foreslås en videreførelse af Back2School. Dermed skal der uddannes psykologer i PPR til at lave behandlingsindsats for barn og forældre. Hvor PPRs indgående kendskab til skolernes muligheder, sikrer at samarbejdet mellem behandler og skolen bliver frugtbar. Visitation til tilbuddet varetages af PPR og skolerne i fællesskab. I samarbejde med forældrene indstilles børn og forældre til samtaler. Et mobilt fraværsteam vil herefter påbegynde samtaleforløbet.

Med et forventet årligt sagsniveau på 60 sager årligt og investering i kompetenceudvikling vil der i budgetperioden være et finansieringsbehov på 1,9 mio. kr. i 2020 og 1,7 mio. kr. i de efterfølgende år.

Løsningsmuligheder og politiske handlemuligheder:

Bilag 14/16

Dokument Titel: 14 MIO - budgettema

**Dagsordens titel: Materiale til temadrøftelse
om tidlig indsats (OKJ)**

Dagsordenspunkt nr 3

MIO – natur udeliv og science i dagtilbud

Undersøgelser viser, at børns tidlige udvikling af matematisk opmærksomhed har betydning for deres generelle læring og udvikling i forhold til at forstå og begribe den verden, de er i. Vi ved desuden fra forskning, at fokus på matematik og matematiske aktiviteter i en tidlig alder har stor betydning for senere præstationer. Arbejdet med matematisk opmærksomhed og matematisk forståelse i dagtilbud kan derfor have meget afgørende betydning for det enkelte barns muligheder. Set i et større perspektiv kan en tidlig, forebyggende indsats være afgørende i forhold til at skabe social mobilitet.

Bl.a. EVA (2015) peger på et behov for inspiration og kompetenceløft til dagtilbudsområdet i forhold til science-feltet, herunder matematisk opmærksomhed, med henvisning til at læreplanstemat generelt vurderes som værende af mindre interesse fra personalets side set i forhold til øvrige læreplanstemaer. Samtidig mangler det pædagogiske personale generelt kompetencer på området.

Aarhus Kommune har udviklet et forløb for dagtilbud med matematisk opmærksomhed i fokus: MIO - natur udeliv og science i dagtilbud. Indsatsen sigter mod at styrke arbejdet med matematisk opmærksomhed hos børn i alderen 0-6 år i dagtilbud og har udviklet alment brugbare metoder til pædagogisk arbejde med matematisk opmærksomhed og science i aarhusianske dagtilbud.

Dette er den eneste alment udbredte metode, der understøtter dagtilbuddene i tidligt og systematisk at indtænke matematik og science i deres daglige praksis. Et MIO-forløb tager form som aktionslæring og der arbejdes i forløb af ca. 3 måneders varighed for alle børn og voksne i et dagtilbud. I forløbet indgår som centrale elementer workshops for medarbejdere, workshops for ledere og løbende ledelsessparring. MIO-forløbet lægger vægt på at kompetenceløft sker i fælles læring for hele dagtilbuddet. Aktionslæringsmetoden giver et løbende fokus på refleksion over den professionelle praksis. Med afsæt i science-pædagogik som pædagogisk fundament handler indsatsen om at gribe og nære børnenes naturlige og spontane lyst til at opdage og undersøge den verden, der omgiver dem igennem leg og herigennem lægge et afgørende grundlag for udvikling af matematiske færdigheder.

Indsatsen er i perioden 2017-19 velafprøvet i Aarhus Kommune, med to pilotprojekter i 2017. Erfaringerne fra gennemførte forløb viser, at arbejdet med MIO giver det deltagende personale en styrket bevidsthed om matematisk opmærksomhed i dagligdagen og at de i højere grad inddrager science og naturvidenskabelige potentialer i den pædagogiske praksis.

Eventuelle tidligere drøftelser, beslutninger og relevant lovgivning:

Indsatsen er i nuværende form finansieret via overskudsmidler fra 'Tidlig og forstærket indsats' (B2013). Denne udløber med august '19.

Ændringer i dagtilbudsloven 2018 indebærer skærpede krav til dagtilbuddenes fokus på natur, udeliv og science. Bl.a. stilles krav om at læringsmiljøet understøtter at barnet eksperimenterer og gør sig erfaringer med naturvidenskabelige tænkemåder, herunder også matematisk opmærksomhed. *MIO natur udeliv og science i dagtilbud* bidrager til at understøtte dagtilbuddenes arbejde med kvalitet i læringsmiljøet.

Videreførelse af indsatsen vil tilbyde en forskningsbaseret og praksisnær understøttelse af dagtilbuddenes arbejde med at leve op til læringsmålene. Samtidig vil det muliggøre en større udbredelse i kommunens dagtilbud.

Relevante data, økonomi og nøgletal:

Der har været afholdt to pilotprojekter i to dagtilbud.

I alt afdelinger fra 5 dagtilbud har indtil nu modtaget et læringsforløb.

MIO-indsatsen drives af to fuldtidsansatte konsulenter med praksisnær understøttelse ind i indsatsen.

Økonomi:

Det estimeres at der er brug for 1.0 mio. årligt hvis indsatsen videreføres i den nuværende form som et bydækkende tilbud, som alle dagtilbud kan benytte sig af.

Løsningsmuligheder og politiske handlemuligheder:

Indsatsen er et bydækkende tilbud, men vil som den ser ud pt. og giver mening ud fra at skabe et fælles sprog og en fælles læring i dagtilbuddets pædagogiske indsats. I princippet kunne det dog skaleres ned i et mindre format – fx til færre forløb. Alternativt vil man kunne tilbyde indsatsen tilrettelagt i enkelte afdelinger i stedet for hele dagtilbud. Dette kan give en fleksibilitet i forhold til enkelte afdelinger som ønsker deltagelse eller hvis data kalder på det.

Bilag 15/16

Dokument Titel: 15 Nest - budgettema

**Dagsordens titel: Materiale til temadrøftelse
om tidlig indsats (OKJ)**

Dagsordenspunkt nr 3

Udbredelse af Nest

Nest-klasser på Katrinebjergskolen samt en værtsskole mere

Nest er oprindeligt et amerikansk inklusionsprogram, der har som mål at sikre højere funktionsniveau fagligt, socialt og adfærdsmæssigt for børn i Nest klasser, der består af både børn med autisme spektrum forstyrrelser samt almindeligt udviklede børn. Nest programmet bygger på de læringsprincipper, at *"Børn er mere ens end forskellige og bør – når det er muligt – lærer og udvikle sig sammen"* og *"Hvis børn ikke lærer på den måde, vi underviser dem, må vi undervise dem på en måde, så de lærer"*.

Det særligt kendetegnende ved Nest klasserne er, at der arbejdes med specialpædagogiske metoder, klasserumsledelse og relationelle tilgange, som *alle børn* profiterer af. Nest læringsmiljøet er præget af ro, respekt og tryghed. Samtidig arbejdes der målrettet med, at alle børnene lærer selvforvaltning, problemløsning og dialog, så de rustes til kompetent at indgå i fællesskaber i skolen og – på sigt – det brede samfund. Erfaringen er, at programmet har en positiv betydning for alle børns læring og trivsel.

På Katrinebjergskolen er der over de sidste tre år oprettet i alt seks Nest klasser. De to første Nest 0. klasser startede i sommeren 2016, siden er yderligere 4 Nest klasser kommet til, så der i dag er 6 Nest klasser fordelt med 2 klasser på henholdsvis 0., 1., og 2. klassetrin på Katrinebjergskolen. I 0. klasse består klasserne af 12 almene elever og 4 elever med autisme. Fra 3. klasse udvides den enkelte klasse med en ekstra elev med autisme og 2 almene elever, senere i skoleforløbet opskaleres antallet af elever i klasserne yderligere.

Formålet med Nest klasserne er at sikre inkluderende læringsmiljøer i den almene folkeskole for alle elever. Nest pædagogikken er et innovativt bud på, hvordan man skaber god læring – fagligt og socialt – for alle elever. Fokus er på en konsekvent anvendelse af struktur og forudsigelighed med afsæt i elevernes behov. Dermed også elever med andre problematikker end autisme, såsom f.eks. elever med ADHD eller socialt udsatte elever. Det er derfor ønsket at afprøve Nest på en ny værtsskole med en anden målgruppe og med 2 klasser pr. årgang. Dette for at fremme inklusionen i almentilbuddene og modvirke den øgede tilgang til specialklasser/-skoler for en anden målgruppe.

Effekt:

Nest i Aarhus følges løbende i Børn og Unge ligesom der er følgeforskning fra Trygfondens Børneforskningscenter og Aalborg Universitetscenter, der fokuserer på implementeringen og de opnåede resultater. Erfaringer indtil videre viser, at tilgangen og pædagogikken har en positiv effekt for alle børn, og at især børn med særlige behov, profilerer positivt af tilbuddet i det almene område. Derudover opleves en større medarbejdertrivsel i de klasser på Katrinebjergskolen, der allerede arbejder med Nest-pædagogikken.

Der må endvidere forventes en positiv effekt ift. antallet af henviste børn til specialpædagogiske tilbud og efterspørgsel efter ydelser i Socialforvaltningen.

Nest kompetenceudvikling i almene skoler

Formålet med Nest kompetenceudvikling er at understøtte, at folkeskoler i Aarhus Kommune bliver bedre rustet til at skabe læring og trivsel hos alle børn – uanset børnenes baggrund, ressourcer, vanskeligheder og særlige behov.

Afsættet for Nest kompetenceforløbet er at skabe stærke og inkluderende læringsfællesskaber for både børn og voksne koblet med konkrete virksomme pædagogiske praksisser, der bruges på hele børnegruppen. For at kompetenceforløbene skal være bæredygtige over tid, samt resultere i reel praksisudvikling hos lærere og pædagoger, tilpasses forløbene skolens ønsker og behov i samarbejde med skolens ledelse. Indsatserne er forudsat at løbe i ca. 2 år på den enkelte skole for at sikre et kontinuerligt fokus, og med afsæt i indskolingen i opstarten.

Effekt:

Foreløbige erfaringer med arbejdet med Nest i almene skoler peger på, at effekter er, 1) at børn (med og uden særlige behov) fremstår mere trygge, selvregulerende, robuste og i læring og 2) at lærere og pædagoger i høj grad oplever kompetenceudviklingen som meningsfuld, relevant, genkendelig og understøttende af en mere inkluderende praksis. Derudover er der følgeforskning undervejs ifm. forsøg med udbredelse af Nest-elementer i skoleåret 2017/18, hvor ca. 40 klasser har indgået i kompetenceudvikling, og desuden har haft tilknyttet en co-teacher 2,5 timer ugentligt, resultater herfra foreligger i løbet af de næste måneder.

Forventede langtidseffekter er, 1) at medvirke til at forebygge og dæmme op for udviklingen af psykisk sårbarhed hos børn, at 2) øge forældretilfredshed med folkeskolen, og 3) at modvirke stigningen i antallet af indstillinger til specialpædagogiske tilbud.

Eventuelle tidligere drøftelser, beslutninger og relevant lovgivning:

Nest kommer oprindeligt fra New York, hvor tilgangen de sidste 20 år har haft stor succes. Inspirationen til Nest i Aarhus kom fra Børn og Unge udvalgets tur i 2014.

Relevante data, økonomi og nøgletal:

Nest klasserne er et investeringsprojekt på den måde, at udgifterne er høje i starten, og langsomt aftager, da det forudsættes, at der i løbet af årene sker en udvidelse af elevtallet. Over et helt skoleforløb fra 0. til 10. klasse forventes en samlet merudgift på 1,5 mio. kr. for 22 klasser (ca. 410 elever og heraf ca. 110 elever med autisme) på 1 skole eller ca. 70.000 kr. pr. klasse set i forhold til, at eleverne med autisme ellers havde været indskrevet i en specialklasse eller specialskole. Da Nest fortsat er i en etableringsfase, er der usikkerhed om, hvorledes elevtallet kan udvikles/udvides over skoleforløbet, samtidig med at der sikres en fortsat høj faglig kvalitet af indsatsen. Økonomien skal derfor følges nøje.

Nest kompetenceudvikling dækker over, at der kan opstartes 140 klasser hvert andet år, hvor der afsættes 70 timer årligt pr. klasse. Disse timer er til kompetenceudvikling og opfølgingsmøder mv. faciliteret af PPR og hvor ledelse, lærere og pædagoger i den enkelte klasse deltager. Heri er det forudsat, at skolerne selv sørger for vikardækning af det pædagogiske personale, og selv tilknytter en co-teacher til de pågældende klasser.

I 1000 kr. og 19-priser	Finansieringsbehov			
	2020	2021	2022	2023
NEST-klasser	2.600	3.300	4.100	4.900
NEST - Kompetenceudvikling	1.800	1.800	1.800	1.800

Løsningsmuligheder og politiske handlemuligheder:

Det anbefales, at Nest på Katrinebjergskolen permanentgøres, så der hvert år oprettes to nye Nest 0. klasser.

Det anbefales ligeledes at der afprøves Nest klasser på endnu en værtsskole, men med en anden målgruppe, som f.eks. elever med ADHD eller socialt udsatte elever.

Det anbefales desuden, at Nest kompetenceudvikling foldes ud på folkeskolerne i Aarhus Kommune. Kompetenceudviklingen vil være forankret i PPR, men forløbene udvikles i tæt samarbejde med de lokale skoler.

Det skal besluttes om Nest kompetenceudviklingsforløbet skal være obligatorisk for alle skoler i Aarhus Kommune?

Bilag 16/16

Dokument Titel:	16 Sundhedsplejens 4-6 måneders besøg - budgettema
Dagsordens titel:	Materiale til temadrøftelse om tidlig indsats (OKJ)
Dagsordenspunkt nr	3

Sundhedsplejens 4-6 måneders besøg til førstegangsførelse

Med budgetforliget 2018-2019 besluttede byrådet at afsætte 2,2 millioner kr. i 2018 og 2019 til et hjemmebesøg af sundhedsplejersken til førstegangsførelse, når barnet er 4-6 måneder. Besøget havde til hensigt at have fokus på samspillet mellem barn og forældre, barnets psykomotoriske og sproglige udvikling samt overgangen fra mælk til anden kost.

Indsatsen Sundhedsplejens 4-6 måneders besøg

Sundhedsplejen har besøgt førstegangsførelse i perioden fra 1. januar 2018 frem til nu, og fortsætter til udgangen af 2019. Besøgene har givet sundhedsplejen mulighed for at opspore manglende trivsel hos børnene tidligere end normalt, hvor familierne ikke besøges mellem 2 måneder og 8-10 måneder, med mindre der er vurderet et behov for ekstra besøg ved 2 måneders besøg.

Når sundhedsplejen besøger førstegangsførelse med et barn på 4-6 måneder, starter de med at rammesætte besøgets indhold og tid overfor forældrene. De gennemfører besøget, så vidt muligt, i gulvhøjde, da det gør barnet trygt, giver den bedste kontakt og er et forbillede for, hvordan man kan være sammen med barnet. Sundhedsplejen foretager sig følgende ved 4-6 måneders besøg:

- Vurderer barnets udvikling under leg – Sundhedsplejersken siger højt, hvad hun ser og kombinerer dette med vejledning af forældre
- Vurderer barnet ved fysisk undersøgelse
- Vurderer om barnet er godt i gang med overgangen fra mælk til anden kost
- Vurderer barnets kommunikation
- Laver ADBB observation (Nord og Nordvest)
- Samtaler med forældre
- Tager stilling til fremtidig kontakt og evt. henvisninger
- Sikrer at forældrene er orienteret om, at de altid kan henvende sig
- Dokumenterer i TM Sund

Eventuelle tidligere drøftelser, beslutninger og relevant lovgivning:

Der blev i udviklingen af indholdet til 4-6 måneders besøg lagt vægt på at være tro mod forlisteksten og Sundheds forudgående belysning af V's beslutningsforslag. Teksterne er gengivet her:

BUDGETFORLIG: Som en del af den vigtige tidlige indsats ønsker forligspartierne at styrke samarbejdet mellem hjemmet og sundhedsplejen. Derfor afsætter forligspartierne i årets budget 2,2 mio. kr. i 2018 og 2019 til sundhedsplejen, så førstegangsførelse kan få et ekstra besøg, når barnet er mellem 4 og 6 måneder. Her er der mulighed for ekstra opmærksomhed på samspillet mellem børn og forældre og på overgang fra mælk til anden kost, bl.a. for at styrke den tidlige sprogstimulering og for at forebygge overvægt.

ST'S BELYSNING AF BESLUTNINGSFORSLAG: I tråd med sundhedsstyrelsens anbefalinger stilles der forslag om et 4-6 måneders besøg med særlig opmærksomhed på forældrenes samspil med deres barn, der skaber udvikling og forbedrer relationer. Besøget har desuden fokus på overgang til anden mad end mælk, barnets psykomotoriske udvikling samt søvn og spisemønstre. Dette for at sikre tidlig stimulering af sprogudvikling samt forebyggelse af overvægt.

Relevante data, økonomi og nøgletal:

Der er udarbejdet en evaluering af Sundhedsplejens 4-6 måneders besøg, se evalueringsrapporten [her](#). Her sammenlignes bemærkninger¹ hos børn af førstegangsførelse ved 4-6 måneders og 8-10 måneders

¹ Bemærkninger i TM Sund er ensbetydende med, at sundhedsplejersken registrerer en bekymring for barnet. Det kan for eksempel være noget sundhedsplejersken har vejledt om, vurderet opfølgende besøg eller lavet en henvisning på baggrund af.

besøgene i en periode, hvor der tilbydes 4-6 måneders besøg (deltager²), samt ved 8-10 måneders besøg i en periode, hvor 4-6 måneders besøget ikke tilbydes (kontrol³).

Desuden er en mor og to sundhedsplejersker blevet interviewet.

Sundhedsplejen har med 4-6 måneders besøget hos førstegangsførelse, set og registreret bekymringer hos mere end hvert tredje barn. Mange af de opsporede problematikker omhandler ernæring og spisning eller motorik. Den interviewede mor og sundhedsplejerskerne oplever ligeledes mange spørgsmål ved besøget, hvilket bekræfter behovet for et besøg, når barnet er omkring 6 måneder.

Evalueringen viser ligeledes, at 4-6 måneders besøget har forebyggende karakter. Sundhedsplejerskerne oplever at opspore udfordringer hos familierne inden disse udvikler sig til reelle problematikker i familien. Ved samspillet mellem barn og forældre er tendensen, at problematikker opspores tidligere og i langt de fleste tilfælde, får børnene ikke gentagne bemærkninger i sundhedsplejerskernes journal. Den tidlige indsats givet som følge af 4-6 måneders besøget har angiveligt været effektiv eller problematikken har udlignet sig over tid. Ligeledes er der langt færre bekymrende bemærkninger registreret i journalen omkring samspillet mellem barn og forældre ved 8-10 måneders besøget i indsatsperioden sammenlignet med kontrolperiode.

Den øgede opsporing ses også i antal henvisninger til Marte Meo forløb, hvor også opsporing ses tidligere, idet flere børn henvises ved 6 måneder, mens færre henvises ved 9 måneder i indsatsperioden sammenlignet med kontrolperioden.

Som det fremgår af Sundheds daværende beslutningsforslag er det Sundhedsstyrelsens anbefaling, at alle familier modtager et hjemmebesøg omkring 6 måneders alderen. Nedenstående beregning viser derfor udgifterne til et 4-6 måneders-besøg hos hhv. førstegangsførelse og alle forældre med et barn på 6 måneder.

	Kun førstegangsførelse	Alle forældre
Samlet budget (4-) 6 måneders besøg	Kr. 2.200.000*	Kr. 4.300.000*

*Inklusiv driftsmidler til Marte Meo, grundet forventning til øget opsporing.

Løsningsmuligheder og politiske handlemuligheder:

På baggrund af ovenstående resultater ønsker sundhedsplejen at gøre 4-6 måneders besøget hos førstegangsførelse i hele byen til en basisydelse, og dermed gøre indsatsen permanent. Dette vil sikre fortsat fokus på forebyggelse og tidligere opsporing, samt at familierne fortsat oplever at blive set i en periode, hvor mange spørgsmål dukker op.

I henhold til sundhedsstyrelsens anbefalinger og med henblik på at sikre ensartet tidlig opsporing, kan tilbuddet udvides til at gælde alle familier i Aarhus Kommune. Dette kan ses i lyset af, at Sundhedsplejen er underlagt en besparelse, som har konsekvenser for udbuddet af Åbent Hus. Vejledning omkring overgangen fra mælk til fast kost vil derfor være mindre tilgængeligt for familier, der ikke får et hjemmebesøg, når barnet er 4-6 måneder.

² Børn født af en førstegangsførelse den 1. juli 2017 – 31. maj 2018 med et registreret udviklingsskema i TM sund.

³ Børn født af en førstegangsførelse den 1. juli 2016 – 31. maj 2017.